

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH

ORZECZENIA LEKARZY ORZECZNIKÓW ZUS
O NIEZDOLNOŚCI DO PRACY
WYDANE W 2016 ROKU

Warszawa 2017

Opracowali:

*Małgorzata Łabęcka
Andrzej Kania*

Akceptowała:

*Izabela Tomczyk
Wicedyrektor Departamentu*

SPIS TREŚCI

	str.
Wprowadzenie	5
1. Orzecznictwo lekarskie w 2016 roku	7
2. Orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych wydane w 2016 roku	12
3. Orzeczenia pierwszorazowe uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydane w 2016 roku	36
4. Orzeczenia ponowne dla celów rentowych wydane w 2016 roku	46
5. Orzeczenia ponowne uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydane w 2016 roku	55
6. Orzeczenia pierwszorazowe i ponowne wydane osobom ubiegającym się o rentę socjalną w 2016 roku	64
7. Podsumowanie	73

WPROWADZENIE

Przedmiotem prezentowanego opracowania są pierwszorazowe i ponowne orzeczenia o niezdolności do pracy dla celów rentowych, orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego oraz orzeczenia w sprawie renty socjalnej wydane przez lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2016 r.

W myśl obowiązujących przepisów orzeczenia o niezdolności do pracy stanowią podstawę do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy i wydawane są przez lekarzy orzeczników, oraz przez komisje lekarskie ZUS.

Zgodnie z definicją niezdolności do pracy zawartą w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z 17 grudnia 1998 roku, niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. I tak:

- częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnie z posiadanym poziomem kwalifikacji,
- za całkowicie niezdolną do pracy uważa się osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy,
- niezdolność do samodzielnej egzystencji orzeka się w przypadku naruszenia sprawności organizmu powodującej konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych.

W zależności od charakteru i stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz rokowań odzyskania zdolności do pracy, lekarz orzecznik ustala trwałą lub okresową niezdolność do pracy. Lekarze orzecznicy przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględniają:

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, wiek, poziom wykształcenia, itp.

Orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego, stanowiące podstawę przyznania renty szkoleniowej, wydawane jest w stosunku do osoby niezdolnej do pracy w dotychczasowym zawodzie, ale rokującej odzyskanie tej zdolności po przekwalifikowaniu do innego zawodu.

Renta szkoleniowa przyznawana jest na okres 6 miesięcy, jednak może on ulec skróceniu, jeśli przed upływem tego okresu starosta zawiadomi organ rentowy o braku możliwości przekwalifikowania do innego zawodu. Na wniosek starosty istnieje również możliwość przedłużenia tego okresu na czas niezbędny do przekwalifikowania zawodowego o dalsze 30 miesięcy. Szkolenie osób, którym przyznano rentę szkoleniową jest finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, przekazywanych do dyspozycji Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Orzeczenie ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego jest wydawane osobom, u których dalsze leczenie lub rehabilitacja rokuje odzyskanie zdolności do pracy. Świadczenie to przysługuje przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy. Orzeczenie przyznające to świadczenie może być wydane w wyniku: badań w sprawie ustalenia uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, badań dla celów rentowych lub w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby.

Orzeczenie o niezdolności do pracy w sprawie o ustalenie uprawnień do renty socjalnej (okresowej lub stałej) określające stopień niezdolności do pracy oraz związek tej niezdolności z okresem jej powstania (zgodnie z przepisami ustawy) jest wydawane na wniosek osoby ubiegającej się o to świadczenie lub jej przedstawiciela ustawowego.

Poza wyżej wymienionymi orzeczeniami, wydawanymi do celów rentowych, do zadań lekarzy orzeczników należy wydawanie orzeczeń:

- w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i wystawiania zaświadczeń lekarskich osób ubezpieczonych w ZUS,
- o potrzebie rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS, także na wniosek lekarza prowadzącego,
- w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom,
- w sprawach powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu,
- w sprawach o przyznanie renty rodzinnej oraz dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną,
- w sprawach świadczeń podlegających koordynacji w ramach UE,
- o przyznaniu świadczeń rzeczowych związanych ze skutkami wypadków przy pracy lub chorób zawodowych z zakresu stomatologii, szczepień ochronnych czy zaopatrzeniu w przedmioty ortopedyczne w zakresie określonym ustawą.

Wymienione w powyższym akapicie orzeczenia nie są przedmiotem analizy w niniejszym opracowaniu.

Prezentowane w publikacji dane obejmują wyniki pełnego badania statystycznego.

1. ORZECZNICTWO LEKARSKIE W 2016 ROKU

W 2016 roku lekarze orzecznicy ZUS wydali 1 145,0 tys. orzeczeń, tj. o 2,7% mniej niż w roku poprzednim. Z tej liczby, orzeczenia wydane osobom ubiegającym się po raz pierwszy o świadczenie rentowe stanowiły 15,3%, orzeczenia wydane w wyniku badań ponownych w sprawach rentowych - 25,7%, orzeczenia ustalające uszczerbek na zdrowiu - 7,5%, orzeczenia wydane emerytom w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego - 4,0%, orzeczenia w sprawie renty socjalnej - 3,2%, orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej w okresie czasowej niezdolności do pracy - 6,4%, orzeczenia pierwszorazowe i ponowne wydane ubiegającym się o rentę rodzinną oraz o dodatek pielęgnacyjny dla osób pobierających rentę rodzinną - 1,1%, a orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy - 35,9%. Szczegółową strukturę wydanych przez lekarzy orzeczników w 2016 r. orzeczeń, będących przedmiotem dalszej analizy prezentuje tabl. 2.

Biorąc pod uwagę orzeczenia wydane w 2016 r. (bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej) odnotowujemy, że w stosunku do 16,8%, tj. 111,2 tys. ogółu badanych osób lekarze orzecznicy wydali orzeczenia negatywne, tj. stwierdzające brak niezdolności do pracy, bądź brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego lub brak uszczerbku na zdrowiu. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba tych orzeczeń zmalała o 6,0%.

W grupie badanych w sprawach rentowych po raz pierwszy brak niezdolności do pracy stwierdzono w 6,9% przypadków, a w stosunku do 8,9% badanych wydano orzeczenia o braku okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. Brak całkowitej niezdolności do pracy dotyczył 0,1% badanych pierwszorazowo w celach rentowych.

W grupie badanych ponownie u 5,7% osób stwierdzono brak niezdolności do pracy, a w stosunku do 4,8% badanych wydano orzeczenia o braku okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. W przypadku 1,6% badanych orzeczono brak całkowitej niezdolności do pracy, a w stosunku do 2,3% brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.

Wśród starających się po raz pierwszy i ponownie o rentę rodzinną bądź przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla pobierających rentę rodzinną orzeczenie negatywne otrzymało 20,6% badanych.

Wśród ubiegających się o rentę socjalną, odsetek orzeczeń negatywnych wynosił 20,7%.

W grupie osób badanych w sprawach powypadkowych dotyczących ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu w 23,8% przypadków nie stwierdzono uszczerbku. Wśród emerytów ubiegających się o dodatek pielęgnacyjny brak niezdolności do samodzielnej egzystencji orzeczono w 23,0% przypadków.

**TABL. 1 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW
W LATACH 2015-2016**

Rodzaj orzeczenia a – rok poprzedni =100		Liczba	W odsetkach
OGÓŁEM	2015	1 176 590	100,0
	2016	1 145 041	100,0
	a	97,3	x
z tego:			
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych*/	2015	170 679	14,5
	2016	175 254	15,3
	a	102,7	x
orzeczenia ponowne dla celów rentowych*/	2015	325 360	27,6
	2016	294 016	25,7
	a	90,4	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o dodatek pielęgnacyjny dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2015	13 689	1,2
	2016	12 928	1,1
	a	94,4	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2015	45 630	3,9
	2016	45 772	4,0
	a	99,0	x
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2015	87 228	7,4
	2016	85 442	7,5
	a	98,0	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	2015	42 178	3,6
	2016	37 276	3,2
	a	88,4	x
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	2015	64 213	5,4
	2016	73 206	6,4
	a	114,0	x
orzeczenia w innych sprawach**/	2015	8 939	0,8
	2016	10 278	0,9
	a	115,0	x
orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy	2015	418 674	35,6
	2016	410 869	35,9
	a	93,0	x

*/ łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego

**/ m.in. orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji

TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2016 ROKU WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
OGÓLEM	1 145 041	X
z tego:		
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych*/	175 254	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	4 947	2,8
całkowitą niezdolność do pracy	14 397	8,2
brak całkowitej niezdolności do pracy	162	0,1
częściową niezdolność do pracy	24 233	13,8
celowość przekwalifikowania zawodowego	62	0,1
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	102 728	58,6
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	12 078	6,9
brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	15 538	8,9
nieustalona ocena**/	1 109	0,6
orzeczenia ponowne dla celów rentowych*/	294 016	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	20 695	7,0
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	6 771	2,3
całkowitą niezdolność do pracy	41 583	14,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	4 692	1,6
częściową niezdolność do pracy	112 636	38,3
celowość przekwalifikowania zawodowego	184	0,1
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	76 213	25,9
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	16 767	5,7
brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	14 009	4,8
nieustalona ocena**/	466	0,2

*/ łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

**TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2016 ROKU
WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH (cd.)**

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	45 772	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	35 150	76,8
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	10 531	23,0
nieustalona ocena**/	91	0,2
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	12 928	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	5 406	41,8
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	1 726	13,4
całkowitą niezdolność do pracy	4 168	32,2
brak całkowitej niezdolności do pracy	583	4,5
częściową niezdolność do pracy	625	4,8
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	342	2,7
nieustalona ocena**/	78	0,6
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	85 442	100,0
z tego ustalające:		
uszczerbek na zdrowiu	65 032	76,1
brak uszczerbku na zdrowiu	20 299	23,8
nieustalona ocena**/	111	0,1
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	37 276	100,0
z tego ustalające:		
całkowitą niezdolność do pracy	29 528	79,2
brak całkowitej niezdolności do pracy	7 724	20,7
nieustalona ocena**/	24	0,1

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

**TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2016 ROKU
WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH (dok.)**

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	73 206	100,0
z tego ustalające:		
potrzebę rehabilitacji leczniczej	55 592	75,9
brak potrzeby rehabilitacji leczniczej	17 599	24,1
nieustalona ocena**/	15	0,0
orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy	410 869	100,0
z tego:		
potwierdzające prawidłowość zaświadczeń lekarskich	392 242	95,5
stwierdzające nieprawidłowość zaświadczeń lekarskich	18 627	4,5
orzeczenia w innych sprawach***/	10 278	100,0

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słownika oceny orzecznicznej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

***/ m.in. orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji

2. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH */ WYDANE W 2016 ROKU

W 2016 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali po raz pierwszy dla celów rentowych łącznie 175,3 tys. orzeczeń, tj. o 4,6 tys. więcej niż w roku ubiegłym. Największą grupę (102,7 tys., tj. 58,6%) stanowiły orzeczenia wydane osobom, którym przyznano uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego (tablice 21-26 i rys. 9-10). Łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, grupa ta liczyła 118,3 tys. orzeczeń, tj. 67,5% ogółu orzeczeń wydanych po raz pierwszy.

Spośród pozostałych 57,0 tys. orzeczeń wydanych w 2016 r. dla celów rentowych - 43,6 tys. (76,5%) to orzeczenia z ustaloną niezdolnością do pracy, 12,3 tys. orzeczeń, czyli 21,6% to orzeczenia o braku niezdolności do pracy, bądź braku całkowitej niezdolności do pracy a 62 to orzeczenia (0,1%) dla osób, którym ustalono celowość przekwalifikowania zawodowego.

W przypadku 1,1 tys. orzeczeń, tj. 1,9% wystąpił brak informacji o ocenie orzeczniczej – określony jako „nieustalona ocena” - tabl. 3.

W porównaniu z rokiem poprzednim, liczba orzeczeń pozytywnych (43,6 tys. z ustalonym stopniem niezdolności do pracy) zmniejszyła się nieznacznie. W strukturze tych orzeczeń według stopnia niezdolności do pracy, nie wystąpiły istotne zmiany. W grupie badanych, którzy uzyskali orzeczenie o niezdolności do pracy - 24,2 tys. osób, tj. 55,6% uznano za częściowo niezdolne do pracy, 14,4 tys. (33,0%) uzyskało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 5,0 tys. (11,4%) o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji (rys. 1).

Na podstawie art. 54, 55, 57, i 69 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 października 2001 r. (Dz. U. nr 131, poz. 1457) lekarze orzecznicy ZUS orzekając o niezdolności do pracy, w niektórych przypadkach ustalają jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej. Celem programu rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej jest przywrócenie zdolności do pracy osobom, które w następstwie choroby są zagrożone długotrwałą niezdolnością do pracy i jednocześnie rokują odzyskanie tej zdolności po przeprowadzeniu rehabilitacji. W 2016 r. podobnie jak w roku poprzednim wydano 1,9 tys. orzeczeń pierwszorazowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy i potrzebą rehabilitacji leczniczej, co stanowiło - 4,4% ogółu orzeczeń pozytywnych.

**/ bez orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

W związku z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy w 1,3% przypadków ustalono potrzebę rehabilitacji leczniczej, a wśród osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy - w 7,2% przypadków (tabl. 4).

Podobnie jak w latach poprzednich, orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych z ustaloną niezdolnością do pracy wydawane były częściej mężczyznom. W 2016 r. mężczyźni stanowili 63,1% tej grupy badanych.

Wśród osób, którym orzeczono całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji mężczyźni stanowili 60,4% badanych pierwszorazowo, całkowitą – 63,9%, a częściową niezdolność do pracy - 63,1%. (tabl. 4).

**TABL. 3 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE
DLA CELÓW RENTOWYCH*/ W LATACH 2015-2016**

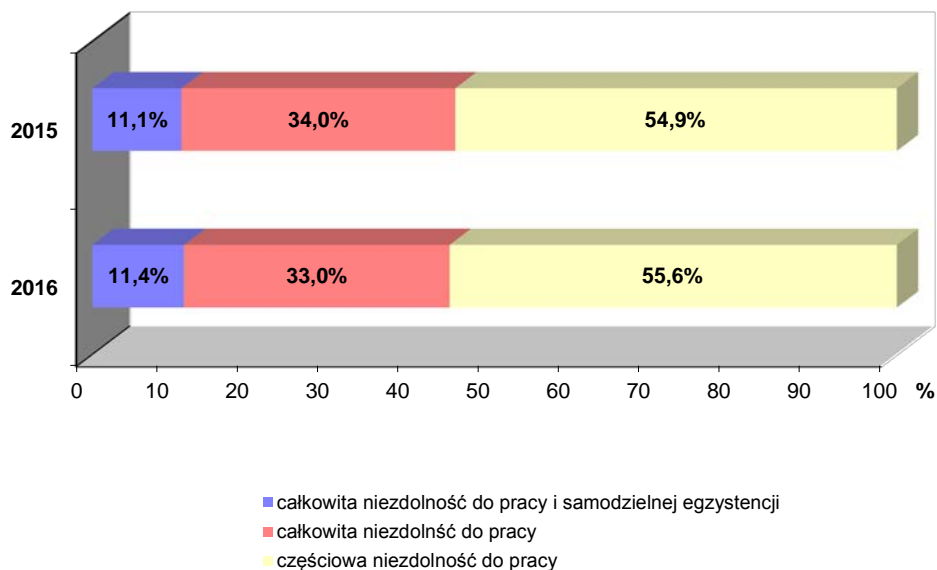
Orzeczenia a – rok poprzedni = 100		Liczba	W odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	2015	58 152	100,0
	2016	56 988	100,0
	a	98,0	x
z tego ustalające:			
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2015	4 905	8,4
	2016	4 947	8,7
	a	100,9	x
całkowitą niezdolność do pracy	2015	14 985	25,8
	2016	14 397	25,3
	a	96,1	x
częściową niezdolność do pracy	2015	24 156	41,5
	2016	24 233	42,5
	a	100,3	x
celowość przekwalifikowania zawodowego	2015	66	0,1
	2016	62	0,1
	a	93,9	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2015	187	0,3
	2016	162	0,3
	a	86,6	x
brak niezdolności do pracy**/	2015	12 823	22,1
	2016	12 078	21,2
	a	94,2	x
nieustalona ocena***/	2015	1 030	1,8
	2016	1 109	1,9
	a	107,7	x

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ dotyczy orzeczeń o braku częściowej niezdolności do pracy

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 1 Struktura orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy w latach 2015-2016

TABL. 4 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH

Stopień niezdolności do pracy	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	Liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	43 577	100,0	27 481	100,0	15 331	100,0	765	100,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	1 923	100,0	1 147	100,0	776	100,0	-	-
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	4 947	11,4	2 987	10,9	1 722	11,2	238	31,1
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	2	0,1	1	0,1	1	0,1	-	-
całkowitą niezdolność do pracy	14 397	33,0	9 197	33,5	4 710	30,7	490	64,1
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	181	9,4	116	10,1	65	8,4	-	-
częściową niezdolność do pracy	24 233	55,6	15 297	55,6	8 899	58,1	37	4,8
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	1 740	90,5	1 030	89,8	710	91,5	-	-

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Orzekając o niezdolności do pracy lekarze orzecznicy ZUS ustalają związek przyczynowy niezdolności do pracy z okolicznością jej powstania. Rozróżnia się trzy rodzaje okoliczności:

- ogólny stan zdrowia,
- wypadki przy pracy oraz wypadki w szczególnych okolicznościach,
- choroby zawodowe.

W 2016 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, niezdolność do pracy najczęściej związana była z ogólnym stanem zdrowia. Takie orzeczenie otrzymało 96,5% osób badanych dla celów rentowych po raz pierwszy. Udział orzeczeń o niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami przy pracy wyniósł 2,7%, a orzeczeń o niezdolności do pracy z tytułu chorób zawodowych 0,8% i w obu przypadkach w stosunku do poziomu z ubiegłego roku nieznacznie zmalał.

TABL. 5 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ GRUP UBEZPIECZONYCH

Orzeczenia	Liczba	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby Zawodowe
OGÓŁEM	43 202	41 697	1 167	338
z tego orzeczenia wydane:				
pracownikom ubiegającym się o rentę	37 498	36 055	1 108	335
osobom nie będącym pracownikami ubiegającym się o rentę	1 372	1 333	37	2
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	4 332	4 309	22	1

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancą*

***/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach*

**TABL. 6 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI
POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ GRUP UBEZPIECZONYCH**

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki**/	choroby zawodowe
OGÓŁEM	100,0	96,5	2,7	0,8
z tego orzeczenia wydane:				
pracownikom ubiegającym się o rentę	100,0	96,1	3,0	0,9
osobom nie będącym pracownikami ubiegającym się o rentę	100,0	97,2	2,7	0,1
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	100,0	99,5	0,5	0,0

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką*

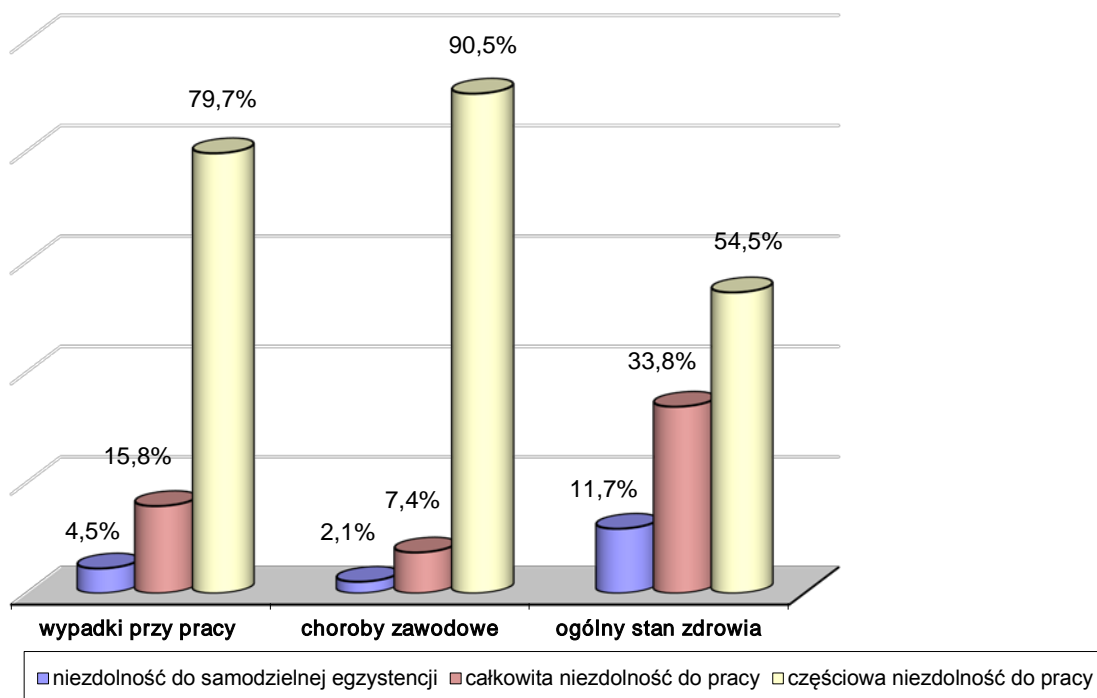
***/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach*

W zależności od okoliczności powodujących niezdolność do pracy odmiennie kształtował się stopień tej niezdolności (rys. 2, tabl.7-8).

Spośród osób niezdolnych do pracy z tytułu tzw. ogólnego stanu zdrowia, 54,5% badanych otrzymało orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy, 33,8% otrzymało orzeczenie o całkowitej niezdolności, a orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji stanowiły 11,7% badanej zbiorowości.

Z grupy poszkodowanych w wypadkach - 79,7% badanych uznano za częściowo niezdolnych do pracy, 15,8% otrzymało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 4,5% o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji. Natomiast w następstwie chorób zawodowych orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy lekarze orzecznicy wydali w 90,5% przypadków, za całkowicie niezdolnych do pracy uznano 7,4% osób, a całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczono tylko w 2,1% przypadków.

Rys. 2 Struktura orzeczeń pierwszorzazowych wydanych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według okoliczności powstania tej niezdolności

Orzeczenia pierwszorzazowe dla celów rentowych (bez orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką), w których ustalono stopień niezdolności do pracy, w 63,2% przypadków wydano mężczyznom. Udział mężczyzn w tej populacji osób w porównaniu z rokiem poprzednim zmalał - o 0,3 punktu procentowego. Wśród poszkodowanych w wyniku wypadków udział mężczyzn wyniósł 84,4%, wśród badanych z ogólnego stanu zdrowia – 62,7%, a wśród osób niezdolnych do pracy w następstwie chorób zawodowych 51,5% (tabl. 7).

**TABL. 7 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI
POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ PŁCI OSÓB BADANYCH**

Orzeczenia	Liczba	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
Ogółem	43 202	41 697	1 167	338
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	4 923	4 863	53	7
całkowitą niezdolność do pracy	14 321	14 112	184	25
częściową niezdolność do pracy	23 958	22 722	930	306
Mężczyźni	27 316	26 157	985	174
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2 976	2 918	52	6
całkowitą niezdolność do pracy	9 155	8 977	157	21
częściową niezdolność do pracy	15 185	14 262	776	147
Kobiety	15 122	14 783	175	164
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	1 709	1 708	-	1
całkowitą niezdolność do pracy	4 677	4 650	23	4
częściową niezdolność do pracy	8 736	8 425	152	159
Nieustalona płeć***/	764	757	7	-
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	238	237	1	-
całkowitą niezdolność do pracy	489	485	4	-
częściową niezdolność do pracy	37	35	2	-

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką

**/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 8 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ PŁCI OSÓB BADANYCH

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	11,4	11,7	4,5	2,1
całkowitą niezdolność do pracy	33,1	33,8	15,8	7,4
częściową niezdolność do pracy	55,5	54,5	79,7	90,5
Mężczyźni	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	10,9	11,2	5,3	3,4
całkowitą niezdolność do pracy	33,5	34,3	15,9	12,1
częściową niezdolność do pracy	55,6	54,5	78,8	84,5
Kobiety	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	11,3	11,5	-	0,6
całkowitą niezdolność do pracy	30,9	31,5	13,1	2,4
częściową niezdolność do pracy	57,8	57,0	86,9	97,0
Nieustalona płeć***/	100,0	100,0	100,0	-
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	31,2	31,3	14,3	-
całkowitą niezdolność do pracy	64,0	64,1	57,1	-
częściową niezdolność do pracy	4,8	4,6	28,6	-

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatanką

**/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Z analizy przestrzennego zróżnicowania orzeczeń pierwszorazowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wydanych w 2016 r. wynika, że najwięcej wydano ich w województwach: mazowieckim - 14,4%, śląskim - 13,4% i wielkopolskim - 10,4%. Najmniej takich orzeczeń odnotowujemy w województwach: opolskim i podlaskim po (1,6%) oraz świętokrzyskim (2,6%)

– tabl. 9.

Orzeczenia pierwszorazowe

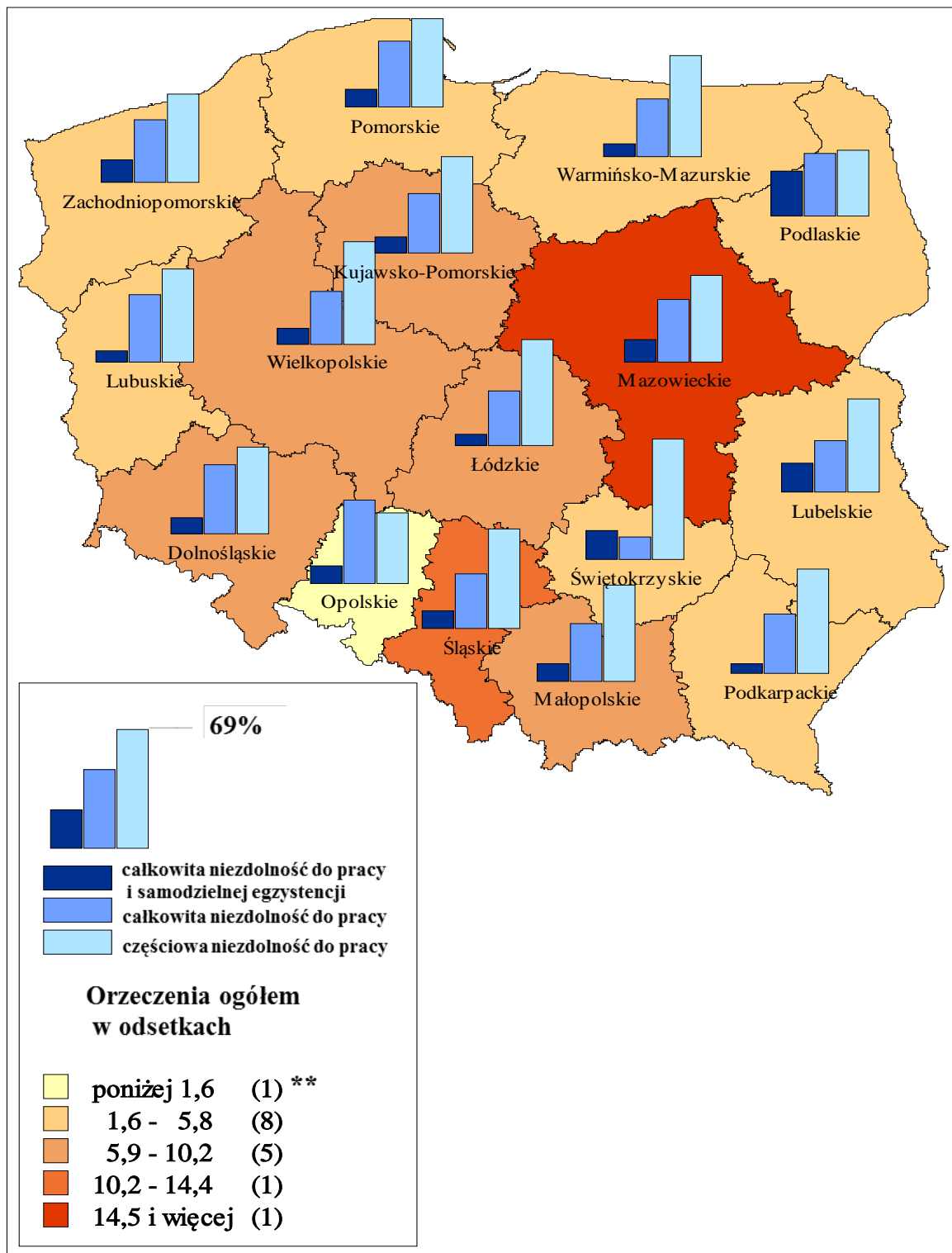
Najwyższy udział orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy (łącznie z orzeczeniami o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji) w ogólnej liczbie orzeczeń z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wystąpił w województwie podlaskim i opolskim – odpowiednio wynosił 62,4% i 59,7% (rys.3). Stosunkowo wysoki ten udział, wystąpił również w województwach: zachodniopomorskim – 50,6%, mazowieckim – 49,4% oraz dolnośląskim – 48,7%. Orzekanie o częściowej niezdolności do pracy było relatywnie najwyższe w województwie świętokrzyskim (rys. 4). Udział orzeczeń o częściowej niezdolności do pracy wynosił w tym województwie 70,4%. W dalszej kolejności były to województwa: lubuskie – 64,6%, podkarpackie - 60,4% i łódzkie – 59,7%. Dla całego kraju udziały te wynosiły odpowiednio: 44,4% i 55,6%.

TABL. 9 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY W WOJEWÓDZTWACH

Województwo	Orzeczenia
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,6
Kujawsko-pomorskie	7,4
Lubelskie	4,7
Lubuskie	3,9
Łódzkie	7,8
Małopolskie	7,2
Mazowieckie	14,4
Opolskie	1,6
Podkarpackie	5,1
Podlaskie	1,6
Pomorskie	3,1
Śląskie	13,4
Świętokrzyskie	2,6
Warmińsko-mazurskie	3,9
Wielkopolskie	10,4
Zachodniopomorskie	5,3

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancą*

Rys. 3 Struktura orzeczeń pierwszorazowych* dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według województw i stopnia niezdolności

* bez orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego lub kombatancką oraz bez orzeczeń wydanych w sprawie rent rodzinnych i dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną

** liczba województw

Orzeczenia pierwszorazowe

Wyniki analizy orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych w 2016 r. potwierdziły, że najczęściej powstawanie niezdolności do pracy powodowały choroby związane z ogólnym stanem zdrowia. Były to nowotwory - 24,1% ogółu orzeczeń, choroby układu krążenia - 19,6%, choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego - 14,4%, zaburzenia psychiczne - 11,6%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 7,3% oraz choroby układu nerwowego - 7,5% (tabl. 10-12 i rys. 5). Wymienione choroby były przyczyną wydania łącznie 84,5% ogółu orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych ustalających niezdolność do pracy.

Całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji powodowały głównie nowotwory (57,5% przypadków w tej grupie badanych), całkowitą niezdolność do pracy – nowotwory (42,4%) i choroby układu krążenia (18,8%), natomiast częściową niezdolność do pracy - choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego (23,0%), choroby układu krążenia (21,5%) i choroby psychiczne (15,1%).

W zależności od płci osób badanych struktura grup chorobowych kształtowała się odmiennie. U mężczyzn niezdolność do pracy powstawała najczęściej na skutek chorób układu krążenia - 25,3% przypadków, nowotworów - 20,5% i chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego – 13,3%, natomiast u kobiet spowodowana była w 29,4% przypadków chorobami nowotworowymi, w 17,1% przypadków chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego oraz w 16,5% przypadków zaburzeniami psychicznymi (tabl. 12, rys. 6).

Powstawanie niezdolności do pracy u osób z chorobami nowotworowymi powodowały głównie nowotwory złośliwe sutka – 14,4% oraz nowotwory złośliwe oskrzela i płuca – 14,1%. W przypadku zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania była to schizofrenia – 23,0%, a wśród osób z chorobami układu nerwowego, główną chorobą były zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych – 21,8% oraz stwardnienie rozsiane – 12,9%. Wśród osób z chorobami układu krążenia najczęściej wydawano orzeczenia o niezdolności do pracy na skutek przewlekłej choroby niedokrwiennej serca – 28,8% oraz następstw chorób naczyń mózgowych – 19,1%. W przypadku chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej były to choroby krążka międzykręgowego – 25,2% i choroba zwyrodnieniowa stawów biodrowych – 17,9%, a w związku z urazami kości stawów i tkanek miękkich były to następstwa urazów kończyny dolnej – 28,6% oraz kończyny górnej – 19,6%.

TABL. 10 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WYDANE W LATACH 2015-2016 WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe a – rok poprzedni = 100	Liczba	Orzeczenia ustalające:			
		niezdolność do samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy	
OGÓŁEM	2015 2016 a	44 046 43 577 98,9	4 905 4 947 100,9	14 985 14 397 96,1	24 156 24 233 100,3
w tym:					
nowotwory	2015 2016 a	10 547 10 522 99,8	2 735 2 845 104,0	6 294 6 100 96,9	1 518 1 577 103,9
zaburzenia psychiczne	2015 2016 a	5 071 5 059 99,3	96 90 93,8	1 422 1 308 92,0	3 553 3 661 103,0
choroby układu nerwowego	2015 2016 a	3 230 3 278 101,5	390 378 96,9	737 725 98,4	2 103 2 175 103,4
choroby układu krążenia	2015 2016 a	9 050 8 537 94,3	647 624 96,4	2 913 2 701 92,7	5 490 5 212 94,9
choroby układu oddechowego	2015 2016 a	1 012 1 034 102,2	31 41 132,3	219 251 114,6	762 742 97,4
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2015 2016 a	6 145 6 295 102,4	39 34 87,2	641 680 106,1	5 465 5 581 102,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015 2016 a	3 166 3 165 100,0	219 234 106,8	710 648 91,3	2 237 2 283 102,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania	2015 2016 a	803 830 103,4	40 41 102,5	174 192 110,3	589 597 101,4
choroby układu trawiennego	2015 2016 a	997 1 002 100,5	50 40 80,0	417 437 104,8	530 525 99,1
choroby oka i przydatków oka	2015 2016 a	764 731 95,7	58 61 105,2	220 216 98,2	486 454 93,4
choroby układu moczowo-płciowego	2015 2016 a	597 601 100,7	41 30 73,2	359 347 96,7	197 224 113,7

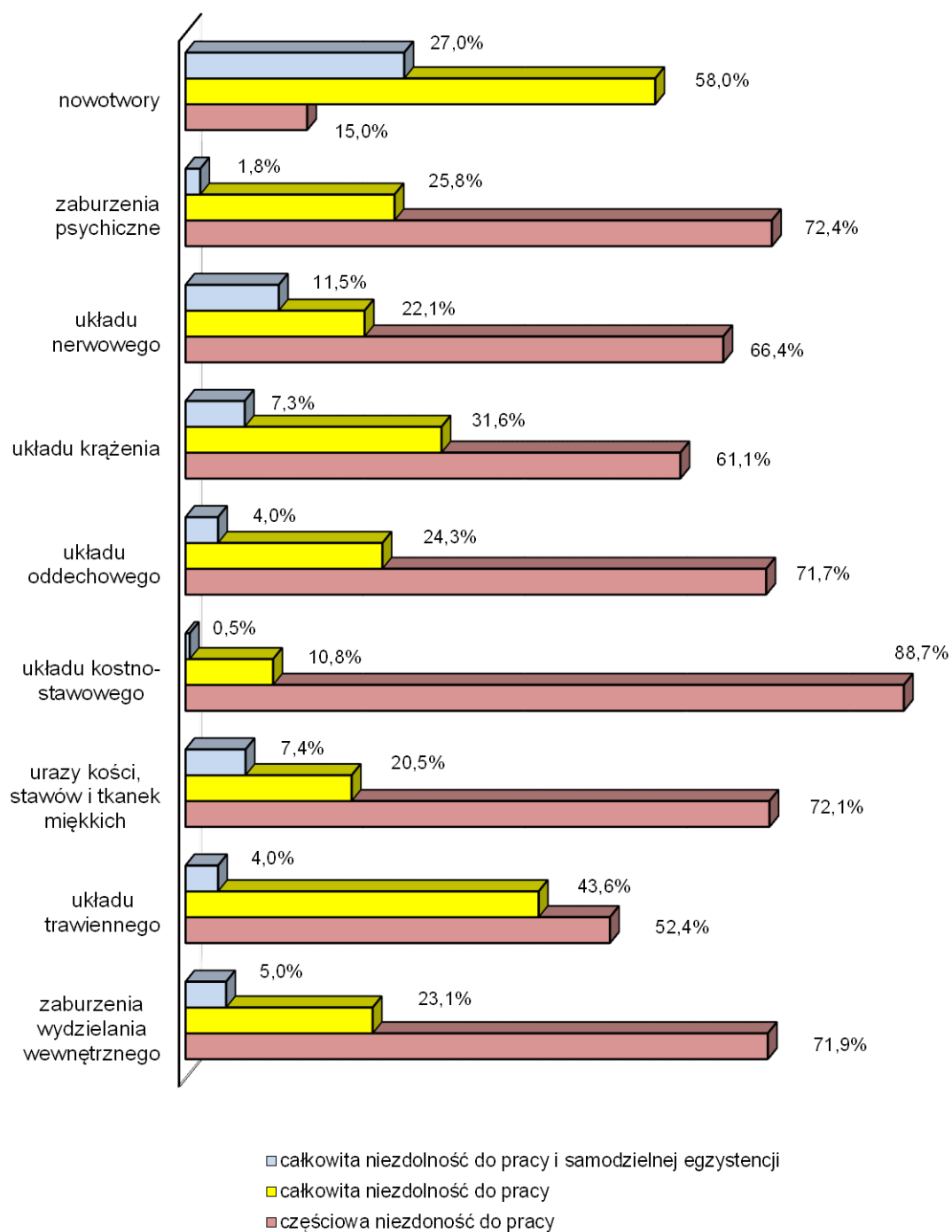
*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 11 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WYDANYCH W LATACH 2015-2016 WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			niezdolność do samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2015	100,0	100,0	100,0	100,0
	2016	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
nowotwory	2015	23,9	55,8	42,0	6,3
	2016	24,1	57,5	42,4	6,5
zaburzenia psychiczne	2015	11,5	2,0	9,5	14,7
	2016	11,6	1,8	9,1	15,1
choroby układu nerwowego	2015	7,3	6,0	4,9	8,7
	2016	7,5	7,6	5,0	9,0
choroby układu krążenia	2015	20,5	13,2	19,4	22,7
	2016	19,6	12,6	18,8	21,5
choroby układu oddechowego	2015	2,3	0,6	1,5	3,2
	2016	2,4	0,8	1,7	3,1
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2015	14,0	0,8	4,3	22,6
	2016	14,4	0,7	4,7	23,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015	7,2	4,5	4,7	9,3
	2016	7,3	4,7	4,5	9,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2015	1,8	0,8	1,2	2,4
	2016	1,9	0,8	1,3	2,5
choroby układu trawiennego	2015	2,3	1,0	2,8	2,2
	2016	2,3	0,8	3,0	2,2
choroby oka i przydatków oka	2015	1,7	1,2	1,5	2,0
	2016	1,7	1,2	1,5	1,9
choroby układu moczowo-płciowego	2015	1,4	0,8	2,4	0,8
	2016	1,4	0,6	2,4	0,9

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Rys. 4 Struktura orzeczeń pierwszorzazowych wydanych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych

TABL. 12 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Wyszczególnienie	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓLEM	43 577	100,0	27 481	100,0	15 331	100,0	765	100,0
w tym :								
nowotwory	10 522	24,1	5 634	20,5	4 506	29,4	382	49,9
zaburzenia psychiczne	5 059	11,6	2 449	8,9	2 533	16,5	77	10,1
choroby układu nerwowego	3 278	7,5	1 903	6,9	1 348	8,8	27	3,5
choroby układu krążenia	8 537	19,6	6 959	25,3	1 490	9,7	88	11,5
choroby układu oddechowego	1 034	2,4	698	2,5	325	2,1	11	1,4
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	6 295	14,4	3 655	13,3	2 628	17,1	12	1,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	3 165	7,3	2 487	9,1	659	4,3	19	2,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywienia i przemiany metabolicznej	830	1,9	599	2,2	216	1,4	15	1,9
choroby układu trawiennego	1 002	2,3	676	2,5	284	1,9	42	5,5
choroby oka i przydatków oka	731	1,7	455	1,7	274	1,8	2	0,3
choroby układu moczowo-płciowego	601	1,4	381	1,4	211	1,4	9	1,2

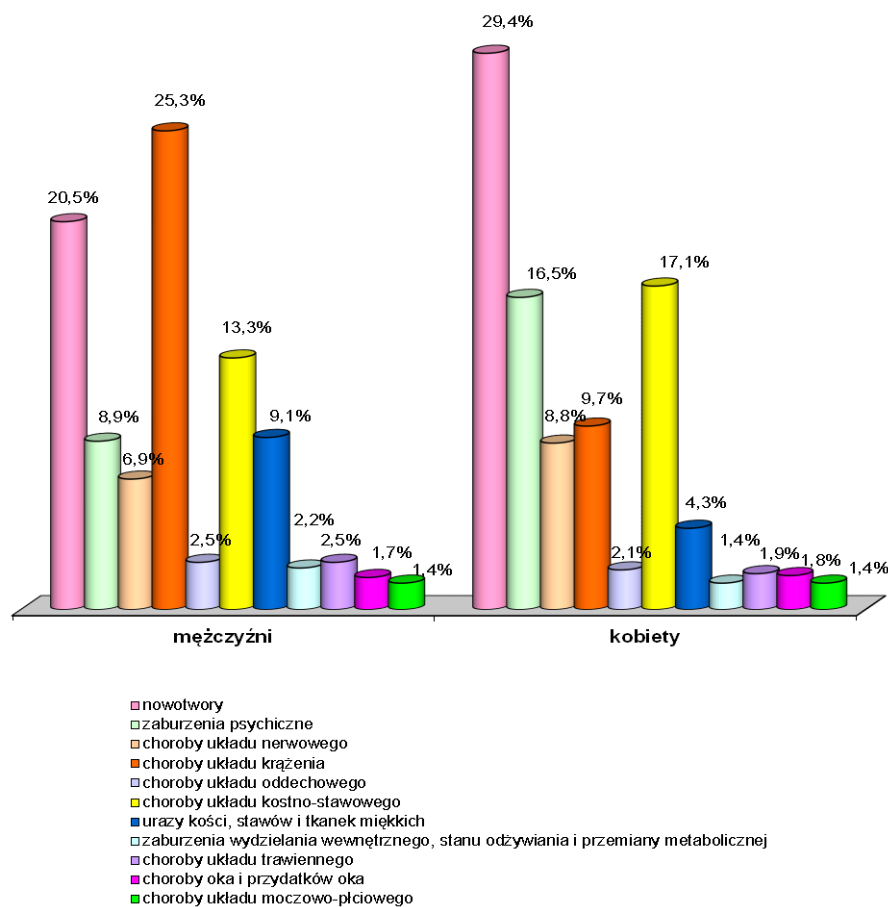
**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

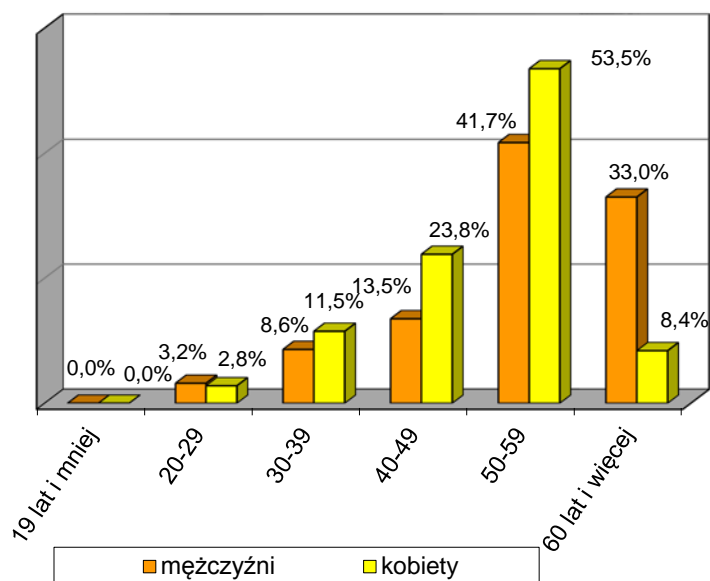
Średni wiek osób badanych w 2016 r., którym orzeczono niezdolność do pracy w sprawach rentowych wynosił 52,5 roku (mężczyźni – 53,7 roku, kobiety – 50,4 roku). W porównaniu do roku poprzedniego był wyższy – średnio o 1 rok i 5 m-cy. Najliczniejszą grupę, tj. 47,4% ogółu badanych stanowiły osoby z przedziału wiekowego 50 - 59 lat. Niezależnie od stopnia niezdolności do pracy odsetek badanych w tym przedziale wiekowym był zbliżony.

Wśród osób z ustaloną całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji odsetek ten wynosił 46,1%, z całkowitą niezdolnością do pracy – 43,4%, a w grupie osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy – 45,9%. Kształtowanie się średniego wieku badanych w zależności od schorzenia będącego przyczyną niezdolności do pracy oraz stopnia tej niezdolności prezentują tablice 13 - 15.

Rys. 5 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych

Rys. 6 Struktura wieku osób badanych po raz pierwszy dla celów rentowych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy

TABL. 13 STRUKTURA ORZECZEŃ*, W KTÓRYCH USTALONO CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY I SAMODZIELNEJ EGZYSTENCJI WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓŁEM	100,0	0,1	2,5	7,1	14,6	46,1	21,1	3,7	4,8	50,9
w tym:										
nowotwory	100,0	-	0,9	4,8	13,4	50,3	21,4	2,7	6,5	50,9
zaburzenia psychiczne	100,0	-	1,1	8,9	6,7	43,3	31,1	5,6	3,3	53,4
choroby układu nerwowego	100,0	0,3	8,7	16,4	19,6	34,4	17,7	1,3	1,6	47,7
choroby układu krążenia	100,0	-	1,3	4,5	14,9	49,7	21,6	6,7	1,3	54,1
choroby układu oddechowego	100,0	-	-	4,9	7,3	51,2	24,4	9,8	2,4	55,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	2,9	11,8	17,6	44,2	14,7	8,8	-	52,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	1,3	17,5	18,4	20,1	25,6	12,8	3,4	0,9	44,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	2,4	4,9	17,1	36,6	29,3	7,3	2,4	53,0
choroby układu trawiennego	100,0	-	2,5	7,5	20,0	42,5	12,5	5,0	10,0	47,1
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	6,6	23,0	23,0	32,7	13,1	1,6	-	47,3
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	-	16,7	20,0	26,7	26,7	6,7	3,2	51,0

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 14 STRUKTURA ORZECZEŃ*/, W KTÓRYCH USTALONO CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓLEM	100,0	0,1	3,5	9,9	16,5	43,4	20,0	3,2	3,4	50,4
w tym:										
nowotwory	100,0	0,0	1,8	6,8	15,2	48,6	21,6	2,9	3,1	51,9
zaburzenia psychiczne	100,0	0,1	12,2	29,5	18,7	24,4	8,3	2,3	4,5	41,8
choroby układu nerwowego	100,0	-	4,6	13,5	17,8	40,3	19,2	2,2	2,4	49,4
choroby układu krążenia	100,0	0,0	0,9	4,5	13,0	45,6	28,6	4,5	2,9	54,0
choroby układu oddechowego	100,0	-	-	4,0	7,6	48,2	31,5	5,6	3,1	55,4
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	1,6	9,9	21,9	45,9	15,1	4,1	1,5	51,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,5	10,6	16,5	20,1	36,0	11,6	2,5	2,2	45,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	3,6	7,3	18,2	40,1	19,3	4,7	6,8	49,0
choroby układu trawiennego	100,0	-	3,2	11,9	23,8	41,9	9,4	1,4	8,4	45,4
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,4	8,8	15,3	21,8	37,5	13,9	2,3	-	47,9
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	6,1	15,9	23,1	38,6	11,8	2,3	2,2	47,6

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 15 STRUKTURA ORZECZEŃ*/, W KTÓRYCH USTALONO CZĘŚCIOWĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓLEM	100,0	0,0	2,8	9,7	17,6	45,9	20,4	3,4	0,2	52,5
w tym:										
nowotwory	100,0	-	1,6	9,3	22,1	47,4	17,6	1,7	0,3	51,8
zaburzenia psychiczne	100,0	0,0	4,3	14,9	21,2	42,2	10,2	6,8	0,4	50,5
choroby układu nerwowego	100,0	0,0	3,9	13,8	23,8	39,9	16,7	1,8	0,1	50,0
choroby układu krążenia	100,0	-	0,5	2,6	10,9	50,3	32,0	3,6	0,1	56,3
choroby układu oddechowego	100,0	-	0,4	2,6	8,8	47,2	31,0	9,8	0,2	57,2
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	1,6	7,6	17,0	50,5	21,1	2,2	-	53,2
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,0	8,1	18,5	20,4	37,1	13,6	2,2	0,1	47,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	1,0	9,5	19,1	46,4	21,6	2,2	0,2	52,6
choroby układu trawiennego	100,0	0,2	4,6	13,5	23,6	43,4	12,6	1,9	0,2	49,5
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	5,1	9,3	16,7	48,9	17,2	2,4	0,4	51,3
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	4,5	16,1	21,0	40,6	15,2	2,6	-	49,9

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

W zależności od charakteru i stopnia naruszenia organizmu oraz rokowań do odzyskania zdolności do pracy lekarz orzecznik określa przewidywany czas trwania niezdolności do pracy. Po jego upływie dalsze prawo do renty uzależnione jest od wydania nowego orzeczenia przez lekarza orzecznika na wniosek osoby zainteresowanej. Gdy naruszenie sprawności organizmu nie rokuje poprawy wówczas lekarz orzecznik wydaje orzeczenie na czas nieokreślony (bezterminowe).

W 2016 r. orzeczenia bezterminowe stanowiły 9,1% ogólnej liczby orzeczeń pierwszorazowych o niezdolności do pracy, a więc były wydawane częściej niż w roku poprzednim. W 2015 r. odsetek takich orzeczeń wynosił 8,0%.

Przeciętny okres ważności orzeczeń wydanych w 2016 r. ustalających niezdolność do pracy wynosił 17,7 miesiąca i w porównaniu z rokiem poprzednim był średnio o 40 dni dłuższy. Orzeczenia wydawane na okres do dwóch lat stanowiły blisko 70% ogółu orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy. W porównaniu do roku poprzedniego odsetek ten nie zmienił się.

Strukturę orzeczeń według okresu ich ważności zaprezentowano w tablicy 16, natomiast strukturę orzeczeń wydanych na czas określony obrazuje rys. 8.

Z przedstawionych danych w tabl. 16 wynika, że w analizowanym 2016 roku przeważały orzeczenia wydane na okres od 13 do 24 miesięcy. Takie orzeczenia otrzymało 38,2% badanych, a w 21,8% przypadków przewidywano, że niezdolność potrwa od 10 do 12 miesięcy.

TABL. 16 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

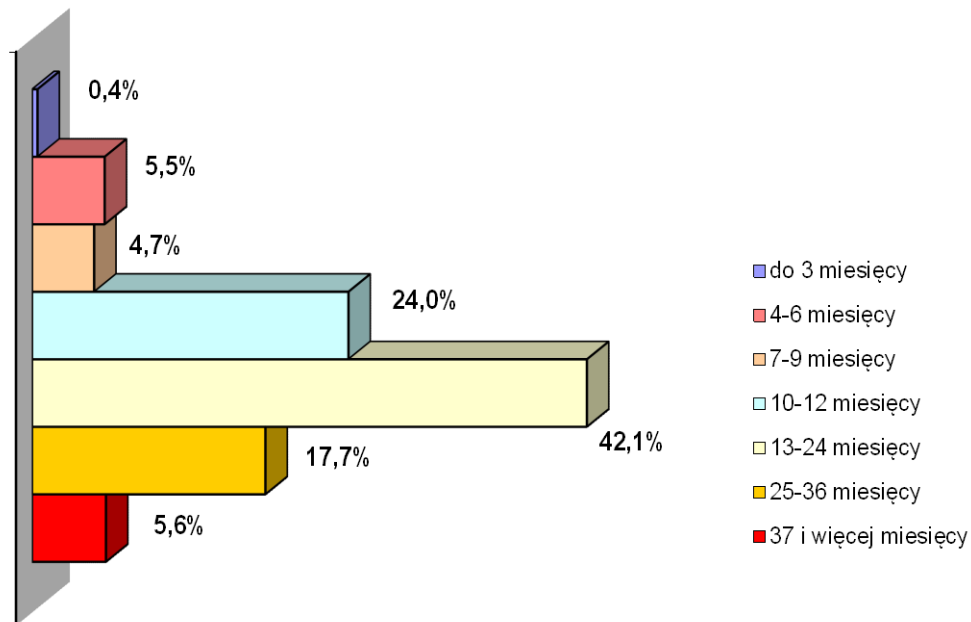
Okres ważności orzeczeń	Ogółem		Orzeczenia ustalające:					
			całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji		całkowitą niezdolność do pracy		częściową niezdolność do pracy	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	43 577	100,0	4 947	100,0	14 397	100,0	24 233	100,0
z tego wydane na okres:								
do 3 miesięcy	137	0,3	12	0,2	31	0,2	94	0,4
4 – 6 miesięcy	2 182	5,0	107	2,2	369	2,5	1 706	7,0
7 – 9 miesięcy	1 847	4,2	82	1,7	366	2,5	1 399	5,8
10 – 12 miesięcy	9 501	21,8	991	20,0	2 815	19,6	5 695	23,5
13 – 24 miesięcy	16 633	38,2	1 921	38,8	5 785	40,2	8 927	36,8
25 – 36 miesięcy	7 007	16,1	989	20,0	2 703	18,8	3 315	13,7
37 miesięcy i więcej	2 215	5,1	376	7,6	747	5,2	1 092	4,5
bezterminowe	3 971	9,1	456	9,2	1 536	10,7	1 979	8,2
nieustalony okres**/	84	0,2	13	0,3	45	0,3	26	0,1
Przeciętny okres ***/ niezdolności do pracy	17,7		19,9		18,8		16,5	

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

***/ przeciętny okres niezdolności do pracy liczony bez orzeczeń bezterminowych i orzeczeń o nieustalonym okresie

Rys. 8 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy wydanych na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

Okres ważności orzeczeń zależy istotnie od stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz od orzeczonego przez lekarza orzecznika stopnia niezdolności do pracy. Strukturę orzeczeń pierwszorazowych według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy oraz stopnia tej niezdolności i przyczyn chorobowych przedstawiono w tabl. 17 i 18.

W przypadku całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, przeciętny okres ważności orzeczeń wynosił 19,9 miesiąca, wśród osób z całkowitą niezdolnością do pracy okres ten wynosił 18,8 miesiąca, a dla orzeczeń z częściową niezdolnością do pracy – 16,5 miesięcy.

Wśród osób z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczenia bezterminowe otrzymało 9,2% badanych, z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy 10,7% ubezpieczonych, a z częściową niezdolnością do pracy 8,2%. W roku poprzednim udział tych orzeczeń wynosił odpowiednio 9,9%, 9,7% i 6,6%.

TABL. 17 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY ORAZ PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI W LATACH 2015-2016

Okres ważności orzeczeń		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓLEM	2015	100,0	11,1	34,0	54,9
	2016	100,0	11,4	33,0	55,6
z tego wydane na okres:					
do 3 miesięcy	2015	100,0	9,0	22,9	68,1
	2016	100,0	8,8	22,6	68,6
4 – 6 miesięcy	2015	100,0	4,6	15,0	80,4
	2016	100,0	4,9	16,9	78,2
7 – 9 miesięcy	2015	100,0	5,0	19,0	76,0
	2016	100,0	4,4	19,8	75,8
10 – 12 miesięcy	2015	100,0	9,4	31,8	58,8
	2016	100,0	10,4	29,7	59,9
13 – 24 miesięcy	2015	100,0	11,3	35,6	53,1
	2016	100,0	11,5	34,8	53,7
25 – 36 miesięcy	2015	100,0	13,4	39,0	47,6
	2016	100,0	14,1	38,6	47,3
37 miesięcy i więcej	2015	100,0	16,1	33,7	50,2
	2016	100,0	17,0	33,7	49,3
bezterminowe	2015	100,0	13,7	41,3	45,0
	2016	100,0	11,5	38,7	49,8
nieustalony okres niezdolności do pracy**/	2015	100,0	10,6	60,6	28,8
	2016	100,0	15,4	53,6	31,0

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Istotnym czynnikiem mającym wpływ na długość okresu ważności orzeczeń jest rodzaj schorzenia powodującego niezdolność do pracy. Orzeczenia bezterminowe najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby nowotworowe (22,3%) oraz choroby układu krążenia (21,0%) – tabl. 19.

Rozpatrując długość okresu ważności orzeczenia dla poszczególnych grup chorobowych zauważamy, że najwyższy odsetek badanych, którym wydano orzeczenie bezterminowe wystąpił wśród osób dotkniętych chorobami układu oddechowego - 16,8% oraz chorobami oka i przydatków oka - 16,4%. Najlepsze rokowania co do odzyskania zdolności do pracy dotyczyły osób z urazami kości, stawów i tkanek miękkich oraz chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego, gdyż odpowiednio 49,5% i 41,2% orzeczeń o niezdolności do pracy w tych grupach chorobowych wydana została na okres do 12 miesięcy – tabl. 18.

W dalszej kolejności były to osoby z chorobami układu trawiennego - 37,6% i chorobami psychicznymi – 32,5% orzeczeń wydanych do 12 miesięcy (tabl. 18, 19).

TABL. 18 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I PRZYCZYŃ CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na czas określony:							bezterminowo	nieustalony okres niezdolności do pracy**/	przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 miesięcy i więcej			
OGÓŁEM	100,0	0,3	5,0	4,2	21,8	38,2	16,1	5,1	9,1	0,2	16,0
w tym:											
nowotwory	100,0	0,2	1,9	1,8	20,5	42,2	20,1	4,6	8,4	0,3	17,1
zaburzenia psychiczne	100,0	0,3	4,5	3,5	24,2	37,6	14,4	5,0	10,3	0,2	15,5
choroby układu nerwowego	100,0	0,1	3,5	4,1	20,2	38,5	17,1	6,9	9,5	0,1	17,1
choroby układu krążenia	100,0	0,3	3,7	3,2	22,3	39,4	16,1	5,1	9,8	0,1	16,1
choroby układu oddechowego	100,0	0,1	3,6	2,8	18,2	35,8	16,7	5,7	16,8	0,3	15,9
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	0,4	9,6	8,3	22,9	35,9	12,2	3,9	6,7	0,1	14,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,7	14,1	10,4	24,3	32,8	9,1	3,3	5,2	0,1	13,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,5	2,9	3,1	23,4	35,9	18,6	5,5	9,5	0,6	16,6
choroby układu trawiennego	100,0	0,7	6,5	4,4	26,0	40,1	11,7	2,5	7,7	0,4	14,4
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,1	2,5	0,8	15,3	27,7	22,4	14,8	16,4	-	19,9
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	0,2	2,3	3,2	14,8	36,6	23,8	10,3	8,6	0,2	19,1

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 19 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/ W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZYCZYŃ CHOROBYCH I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na czas określony:							beztęminowo	nieustalony okres niezdolności do pracy**/
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 miesięcy i więcej		
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:										
nowotwory	24,1	12,4	9,4	10,3	22,7	26,7	30,1	22,0	22,3	42,9
zaburzenia psychiczne	11,6	13,1	10,5	9,5	12,9	11,4	10,4	11,3	13,1	10,7
choroby układu nerwowego	7,5	3,6	5,3	7,4	7,0	7,6	8,0	10,2	7,8	3,6
choroby układu krążenia	19,6	16,8	14,5	14,7	20,0	20,2	19,7	19,6	21,0	11,9
choroby układu oddechowego	2,4	0,7	1,7	1,6	2,0	2,2	2,5	2,7	4,4	3,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	14,4	18,2	27,6	28,4	15,2	13,6	11,0	11,0	10,7	7,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	7,3	16,8	20,4	17,9	8,1	6,2	4,1	4,7	4,1	3,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,9	2,9	1,1	1,4	2,0	1,8	2,2	2,1	2,0	6,0
choroby układu trawiennego	2,3	5,1	3,0	2,4	2,7	2,4	1,7	1,1	1,9	4,8
choroby oka i przydatków oka	1,7	0,7	0,8	0,3	1,2	1,2	2,3	4,9	3,0	-
choroby układu moczowo-płciowego	1,4	0,7	0,6	1,0	0,9	1,3	2,0	2,8	1,3	1,2

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

3. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE UPRAWNIAJĄCE DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WYDANE W 2016 ROKU

Zgodnie z ustawą z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2016 r., poz. 372) świadczenie rehabilitacyjne przysługuje ubezpieczonemu, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokują odzyskanie zdolności do pracy. Przysługuje ono na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy.

W 2016 r. orzeczenia pierwszorazowe lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało – 102,7 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba wzrosła o 5,6%. Najwięcej przypadków uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego orzekano w związku z chorobami układu kostno-stawowego i mięśniowego - 27,2% oraz z urazami kości, stawów i tkanek miękkich – 18,1%. W dalszej kolejności uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego przyznawano w związku z zaburzeniami psychicznymi – 14,0%, chorobami układu krążenia - 10,1%, chorobami nowotworowymi – 10,6% i chorobami układu nerwowego - 8,2%. Strukturę procentową orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydanych przez lekarzy orzeczników w ramach badań pierwszorazowych według wybranych grup chorobowych i płci zawiera tabl. 20 i rys. 9.

W przypadku badanych mężczyzn główną przyczyną orzekania świadczenia rehabilitacyjnego były choroby układu kostno-stawowego – 27,0% ogółu orzeczeń wydanych mężczyznom, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 24,1% oraz choroby układu krążenia – 14,5%. Wśród kobiet były to choroby układu kostno-stawowego – 27,3%, zaburzenia psychiczne – 19,8%, oraz choroby nowotworowe – 13,8%.

Główną okolicznością powodującą przyznanie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy, był ogólny stan zdrowia. W związku z tą okolicznością wydano 94,4% uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. Na skutek wypadków przy pracy ustalono 5,5% uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, a w związku z chorobami zawodowymi tylko 0,1%.

Przeciętny okres niezdolności do pracy dla osób uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił podobnie jak w roku poprzednim 4,8 miesiąca. Rozpatrując badanych z orzeczeniami o najdłuższym okresie, tj. 10 - 12 miesięcy zauważamy, że najczęściej uzyskiwały je osoby, u których występują choroby nowotworowe (57,8%) i choroby układu krążenia (11,5%) – tabl.24.

*Orzeczenia pierwszorazowe
Świadczenie rehabilitacyjne*

Biorąc pod uwagę poszczególne grupy chorobowe według okresu ważności orzeczenia, najwyższy odsetek badanych, którym wydano orzeczenie o najdłuższym okresie wystąpił wśród osób dotkniętych chorobami nowotworowymi - 30,7% oraz w drugiej kolejności chorobami krążenia – 6,4% - tabl. 23.

TABL. 20 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PŁCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	102 728	100,0	53 410	100,0	49 267	100,0	51	100,0
w tym:								
nowotwory	10 840	10,6	3 989	7,5	6 818	13,8	33	64,7
zaburzenia psychiczne	14 360	14,0	4 591	8,6	9 768	19,8	1	2,0
choroby układu nerwowego	8 444	8,2	4 107	7,7	4 336	8,8	1	2,0
choroby układu krążenia	10 354	10,1	7 721	14,5	2 628	5,3	5	9,8
choroby układu oddechowego	1 163	1,1	671	1,3	492	1,0	-	-
choroby układu trawiennego	2 106	2,1	1 366	2,6	738	1,5	2	3,9
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	27 919	27,2	14 445	27,0	13 473	27,3	1	2,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	18 605	18,1	12 889	24,1	5 714	11,6	2	3,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1 193	1,2	647	1,2	545	1,1	1	2,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	580	0,6	337	0,6	243	0,5	-	-
choroby oka i przydatków oka	649	0,6	435	0,8	214	0,4	-	-
choroby układu moczowo-płciowego	876	0,9	340	0,6	535	1,1	1	2,0

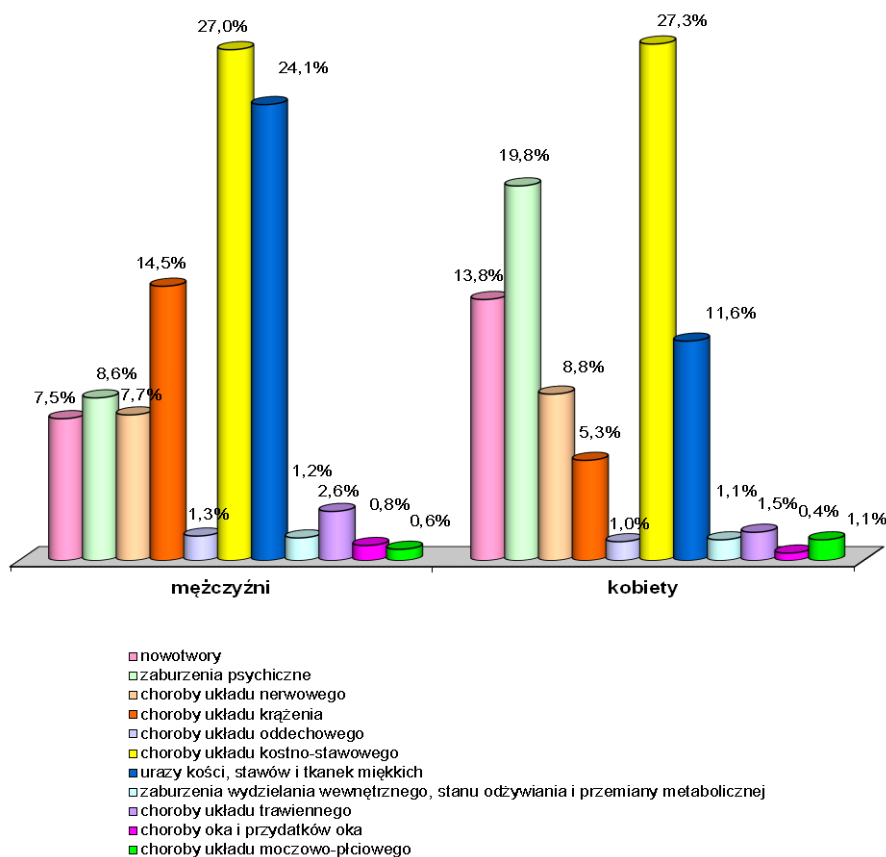
**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

**TABL. 21 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO W LATACH 2015-2016
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe a – okres poprzedni = 100		Liczba	Mężczyźni	Kobiety	Nieustalona płeć*/
OGÓŁEM	2015	97 308	51 397	45 871	40
	2016	102 728	53 410	49 267	51
	a	105,6	103,9	107,4	127,5
w tym:					
nowotwory	2015	10 131	3 782	6 332	17
	2016	10 840	3 989	6 818	33
	a	107,0	105,5	107,7	194,1
zaburzenia psychiczne	2015	14 061	4 573	9 486	2
	2016	14 360	4 591	9 768	1
	a	102,1	100,4	103,0	50,0
choroby układu nerwowego	2015	7 951	3 925	4 025	1
	2016	8 444	4 107	4 336	1
	a	106,2	104,6	107,7	100,0
choroby układu krążenia	2015	10 088	7 582	2 500	6
	2016	10 354	7 721	2 628	5
	a	102,6	101,8	105,1	83,3
choroby układu oddechowego	2015	1 183	677	503	3
	2016	1 163	671	492	-
	a	98,3	99,1	97,	x
choroby układu trawiennego	2015	1 902	1 243	658	1
	2016	2 106	1 366	738	2
	a	110,7	109,9	112,2	200,0
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	2015	25 574	13 419	12 154	1
	2016	27 919	14 445	13 473	1
	a	109,2	107,6	110,9	100,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015	18 024	12 683	5 334	7
	2016	18 605	12 889	5 714	2
	a	103,2	101,6	107,1	28,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania I przemiany metabolicznej	2015	1 060	556	504	-
	2016	1 193	647	545	1
	a	112,5	116,4	108,1	x
choroby zakaźne i pasożytnicze	2015	701	416	284	1
	2016	580	337	243	-
	a	82,7	81,0	85,6	x
choroby oka i przydatków oka	2015	633	436	197	-
	2016	649	435	214	-
	a	102,5	99,8	108,6	x
choroby układu moczowo- płciowego	2015	872	296	576	-
	2016	876	340	535	1
	a	100,5	114,9	92,9	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 9 Struktura orzeczeń pierwszorazowych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych i płci

Średni wiek osób, którym ustalono uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 46,8 roku (w przypadku mężczyzn – 47,9 roku, w przypadku kobiet – 45,7 roku) i w porównaniu do roku poprzedniego wzrósł o 2,5 miesiąca. Osoby w wieku 50 – 59 lat stanowiły 36,8% ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego, a w wieku 40 – 49 był to blisko co czwarty ubezpieczony (tabl. 22). Najmłodszy badani, przeciętnie w wieku 43,6 roku, to świadczeniobiorcy z urazami kości, stawów i tkanek miękkich, natomiast najstarsi (przeciętnie w wieku 53,0 roku) to ubezpieczeni, u których wystąpiły choroby układu krążenia (tabl. 22).

TABL. 22 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							Nieustalony wiek*/	Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,1	8,1	19,4	24,7	36,8	9,9	0,9	0,1	46,8
w tym:										
nowotwory	100,0	0,1	4,2	14,0	25,7	43,5	11,2	1,0	0,3	49,0
zaburzenia psychiczne	100,0	0,1	8,6	26,5	28,8	30,1	5,5	0,4	0,0	44,4
choroby układu nerwowego	100,0	0,1	5,5	20,5	27,7	36,6	8,8	0,8	0,0	46,9
choroby układu krążenia	100,0	0,0	1,7	6,6	18,4	51,5	19,5	2,2	0,1	53,0
choroby układu oddechowego	100,0	-	3,4	14,1	21,8	44,0	15,3	1,4	-	50,3
choroby układu trawienia	100,0	0,1	6,5	20,5	27,6	35,9	8,4	1,0	0,0	46,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	0,1	5,9	17,5	25,0	39,7	10,9	0,9	0,0	48,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,5	14,5	23,3	25,0	29,1	7,1	0,5	0,0	43,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	3,8	16,1	25,8	41,3	11,8	1,1	0,1	48,8
choroby zakaźne i pasożytnicze	100,0	0,2	9,1	20,9	25,8	34,3	8,8	0,9	-	46,0
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	7,1	15,9	20,0	42,5	11,9	2,6	-	48,8
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	7,8	20,7	26,8	35,3	8,3	1,0	0,1	46,4

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

*Orzeczenia pierwszorazowe
Świadczenie rehabilitacyjne*

TABL. 23 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:				Przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	
OGÓŁEM	100,0	31,6	59,0	3,8	5,6	4,8
w tym:						
nowotwory	100,0	7,7	51,6	10,0	30,7	7,6
zaburzenia psychiczne	100,0	38,7	58,3	1,8	1,2	4,2
choroby układu nerwowego	100,0	33,0	60,8	3,4	2,8	4,5
choroby układu krążenia	100,0	21,6	67,6	4,4	6,4	5,3
choroby układu oddechowego	100,0	37,6	57,9	2,1	2,4	4,4
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	33,9	61,6	3,0	1,5	4,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	35,7	59,5	3,2	1,6	4,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	33,2	60,3	3,4	3,1	4,6
choroby układu trawiennego	100,0	41,6	51,4	3,0	4,0	4,4
choroby oka i przydatków oka	100,0	26,5	64,1	3,5	5,9	5,1
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	41,9	47,4	3,8	6,9	4,6

TABL. 24 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH I PRZEWIDYWANE GO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:			
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
nowotwory	10,6	2,5	9,2	28,1	57,8
zaburzenia psychiczne	14,0	17,1	13,8	6,6	3,1
choroby układu nerwowego	8,2	8,6	8,5	7,3	4,1
choroby układu krążenia	10,1	6,9	11,6	11,8	11,5
choroby układu oddechowego	1,1	1,3	1,1	0,6	0,5
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	27,2	29,1	28,4	21,6	7,3
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	18,1	20,4	18,3	15,2	5,2
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,2	1,2	1,2	1,1	0,6
choroby układu trawiennego	2,1	2,7	1,8	1,7	1,4
choroby oka i przydatków oka	0,6	0,5	0,7	0,6	0,7
choroby układu moczowo-płciowego	0,9	1,1	0,7	0,9	1,1

Największą liczbę orzeczeń przyznających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w 2016 r. wydano: w województwie śląskim – 13,3% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim - 12,5%, wielkopolskim - 11,0% oraz łódzkim - 10,2%, najmniejszą w województwie opolskim - 1,6% i podlaskim – 2,2% (tabl. 25).

TABL. 25 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH UPRAWNIAJĄCYCH DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,6
Kujawsko-pomorskie	5,8
Lubelskie	4,6
Lubuskie	2,7
Łódzkie	10,2
Małopolskie	6,4
Mazowieckie	12,5
Opolskie	1,6
Podkarpackie	4,5
Podlaskie	2,2
Pomorskie	6,7
Śląskie	13,3
Świętokrzyskie	3,4
Warmińsko-mazurskie	3,2
Wielkopolskie	11,0
Zachodniopomorskie	4,3

Podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarze orzecznicy wydając orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w wielu przypadkach ustalają jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS. Prewencja rentowa realizowana przez program rehabilitacji leczniczej jest jednym z zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i ma na celu przywrócenie zdolności do pracy ubezpieczonym zagrożonym częściową bądź całkowitą niezdolnością do pracy.

Rehabilitacji leczniczej podlegają schorzenia: narządu ruchu, układu krążenia, układu oddechowego, choroby psychosomatyczne, nowotwory gruczołu piersiowego oraz choroby narządu głosu.

Rys. 10 Struktura orzeczeń pierwszorzowych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według województw

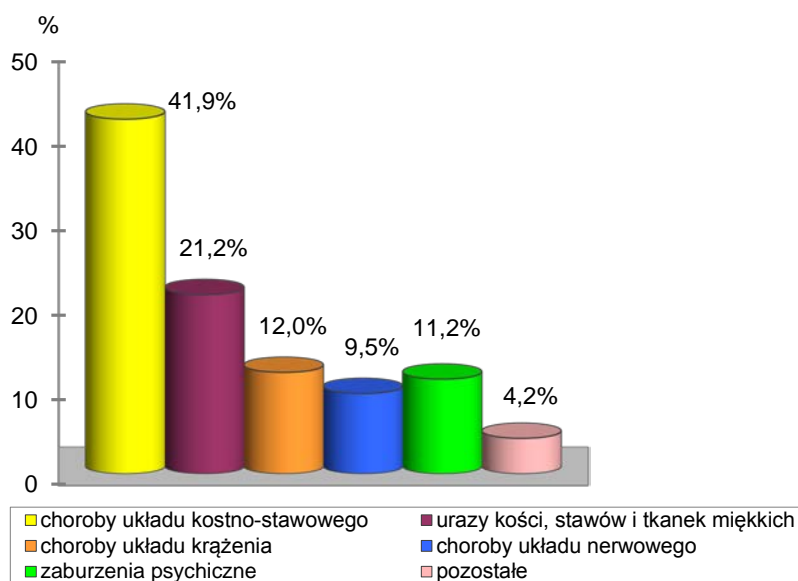
* liczba województw

*Orzeczenia pierwszorzadowe
Świadczenie rehabilitacyjne*

W 2016 r. na 102,7 tys. orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano 21,7 tys. tj. 21,1% orzeczeń z jednoczesnym ustaleniem potrzeby rehabilitacji leczniczej.

W tej grupie osób, w 63,1% przypadków, konieczność rehabilitacji leczniczej orzeczono w związku z chorobami układu kostno-stawowego oraz urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Strukturę orzeczeń według grup chorobowych, które wiązały się z potrzebą przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej przedstawia rys. 11.

Rys. 11 Struktura orzeczeń pierwszorzadowych ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej uprawnionym do świadczenia rehabilitacyjnego według grup chorobowych

4. ORZECZENIA PONOWNE DLA CELÓW RENTOWYCH */ WYDANE W 2016 ROKU

Badania ponowne rencistów umożliwiają ustalenie zmian stanu zdrowia badanych po upływie czasu określonego w orzeczeniu poprzednim. Ich wynikiem jest: utrzymanie, zmiana poprzednio orzeczonego stopnia niezdolności do pracy lub stwierdzenie braku niezdolności do pracy.

Badania te przeprowadzane są przez lekarzy orzeczników ZUS na wniosek zainteresowanego, występującego o ponowne stwierdzenie niezdolności do pracy, po przedstawieniu przez niego dokumentacji medycznej. Z reguły badaniom ponownym poddawane są osoby mające orzeczenie o niezdolności do pracy wydane na czas określony. Nie wyklucza się też badania osób z bezterminowym orzeczeniem o niezdolności do pracy.

W 2016 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali na podstawie badań ponownych 294,0 tys. orzeczeń. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba zmalała o 31,3 tys., tj. o 9,6%. W wyniku tych badań 20,7 tys. osób tj. 7,0% ogółu badanych zostało uznanych za całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji, 41,6 tys. (14,1%) za całkowicie niezdolne do pracy, 112,6 tys. (38,3%) za częściowo niezdolne do pracy, 76,2 tys. (25,9%) otrzymało uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego, a 0,2 tys. osób (0,1%) orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego. U pozostałych 42,7 tys. (14,6%) stwierdzono brak niezdolności do pracy lub brak całkowitej niezdolności do pracy, bądź brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, a także brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego oraz nie została ustalona ocena orzeczenia.

W porównaniu do roku poprzedniego liczba orzeczeń ponownych (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, jego braku oraz orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego) zmalała o 15,2% i wynosiła 203,6 tys. Z tej liczby w przypadku 174,9 tys. osób (85,9%) badanych ponownie wydano orzeczenia ustalające niezdolność do pracy. Brak całkowitej niezdolności do pracy lub całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczono dla 11,5 tys. osób (5,6%), a w przypadku 16,8 tys. osób, tj. 8,3% uznano, że są zdolne do pracy (tabl. 26).

Należy jednak zaznaczyć, że orzeczenia o braku całkowitej niezdolności do pracy lub o braku całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, w przypadku orzeczeń ponownych rentowych, oznaczają z reguły utrzymanie dotychczasowego stopnia niezdolności do pracy i nie wykluczają badanych z populacji osób otrzymujących renty.

**/ bez orzeczeń ponownych w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

**TABL. 26 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W LATACH 2015-2016**

Orzeczenia		Liczba	W odsetkach
a – rok poprzedni = 100			
OGÓŁEM	2015	325 360	100,0
	2016	294 016	100,0
	a	90,4	x
z tego ustalające:			
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2015	22 935	7,0
	2016	20 695	7,0
	a	90,2	x
całkowitą niezdolność do pracy	2015	48 889	15,0
	2016	41 583	14,1
	a	85,1	x
częściową niezdolność do pracy	2014	134 872	41,5
	2015	112 636	38,3
	a	83,5	x
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	2015	70 707	21,7
	2016	76 213	25,9
	a	107,8	x
celowość przekwalifikowania zawodowego	2015	219	0,1
	2016	184	0,1
	a	84,0	x
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	2015	7 146	2,2
	2016	6 771	2,3
	a	94,8	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2015	5 835	1,8
	2016	4 692	1,6
	a	80,4	x
brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2015	13 776	4,2
	2016	14 009	4,8
	a	101,7	x
brak niezdolności do pracy	2015	20 411	6,3
	2016	16 767	5,7
	a	82,1	x
nieustalona ocena**/	2015	570	0,2
	2016	466	0,2
	a	81,8	x

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Wśród badanych ponownie w celach rentowych, podobnie jak w całej populacji, przeważali mężczyźni stanowiąc 65,2% ogółu. Przeważający udział mężczyzn dotyczy wszystkich grup wiekowych, a najwyższy ich odsetek odnotowujemy wśród osób w wieku 60 - 64 lat - 90,3% oraz w wieku powyżej 65 roku życia – 86,0%.

Średni wiek osób badanych ponownie w 2016 r. wynosił 53,7 roku (mężczyźni - 55,0 roku, kobiety - 51,7 roku) i był wyższy w porównaniu do roku poprzedniego średnio o 7 m-cy.

**TABL. 27 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG PŁCI I WIEKU OSÓB BADANYCH**

Wiek	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba
OGÓŁEM	203 610	100,0	132 807	100,0	70 176	100,0	627
19 lat i mniej	12	0,0	5	0,0	7	0,0	-
20 – 29	1 976	1,0	1 407	1,0	569	0,8	-
30 – 39	13 663	6,7	8 051	6,1	5 612	8,0	-
40 – 49	34 148	16,8	18 438	13,9	15 708	22,4	2
50 – 59	100 772	49,5	57 851	43,6	42 917	61,1	4
60 – 64	46 058	22,6	41 578	31,3	4 476	6,4	4
65 lat i więcej	6 365	3,1	5 477	4,1	887	1,3	1
nieustalony wiek**/	616	0,3	-	-	-	-	616
Średni wiek	53,7		55,0		51,7		x

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia, bądź ich brak do świadczenia rehabilitacyjnego, celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Spośród 174,9 tys. orzeczeń z ustalonym stopniem niezdolności do pracy, lekarze orzecznicy ZUS ustalili jednocześnie dla 5,9 tys., tj. 3,4% osób potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej. W 94,1% przypadków rehabilitacja ta dotyczyła osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy (tabl. 28).

TABL. 28 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH I STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Stopień niezdolności do pracy	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	174 914	100,0	115 528	100,0	58 796	100,0	590	100,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	5 937	100,0	3 596	100,0	2 341	100,0	-	-
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	20 695	11,8	13 959	12,1	6 378	10,9	358	60,7
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	-	-	-	-	-	-	-	-
całkowitą niezdolność do pracy	41 583	23,8	28 153	24,4	13 237	22,5	193	32,7
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	352	5,9	236	6,6	116	5,0	-	-
częściową niezdolność do pracy	112 636	64,4	73 416	63,5	39 181	66,6	39	6,6
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	5 585	94,1	3 360	93,4	2 225	95,0	-	-

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Niezdolność do pracy osób badanych ponownie w 2016 r. najczęściej powodowały choroby układu krążenia - w 20,1% ogółu badanych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy, zaburzenia psychiczne - 20,0% oraz choroby układu kostno-stawowego - 15,9%.

W zależności od stopnia niezdolności do pracy rozkład poszczególnych grup chorobowych był odmienny.

Całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzekano głównie na skutek chorób nowotworowych – 26,6% przypadków, chorób układu krążenia - 18,2%, chorób układu nerwowego – 13,7% oraz zaburzeń psychicznych - 12,7%. Natomiast całkowitą niezdolność do pracy - na skutek zaburzeń psychicznych - 26,6%, chorób układu krążenia - 20,0% i nowotworów - 16,8%, a częściową niezdolność do pracy - na skutek chorób układu kostno-stawowego - 21,0%, chorób układu krążenia - 20,5% i zaburzeń psychicznych - 18,9% i (tabl. 29, 30).

TABL. 29 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH WYDANE W LATACH 2015-2016

Grupy chorobowe a – rok poprzedni = 100	Liczba	Stopień niezdolności do pracy:			
		całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowita niezdolność do pracy	częściowa niezdolność do pracy	
OGÓLEM	2015 2016 a	206 696 174 914 84,6	22 935 20 695 90,2	48 889 41 583 85,1	134 872 112 636 82,8
w tym:					
nowotwory	2015 2016 a	19 773 18 447 93,3	5 654 5 502 97,3	7 549 7 002 92,8	6 570 5 943 90,5
zaburzenia psychiczne	2015 2016 a	42 801 34 983 81,7	3 171 2 638 83,2	13 638 11 068 81,2	25 992 21 277 81,9
choroby układu nerwowego	2015 2016 a	18 482 15 838 85,7	3 184 2 839 89,2	3 282 2 886 87,0	12 016 10 113 84,2
choroby układu krążenia	2015 2016 a	42 938 35 141 81,8	4 293 3 758 87,5	9 966 8 297 83,3	28 679 23 086 80,5
choroby układu oddechowego	2015 2016 a	7 017 5 712 81,4	275 309 112,4	1 164 947 81,4	5 578 4 456 79,9
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2015 2016 a	31 699 27 805 87,7	899 804 89,4	3 811 3 355 88,0	26 989 23 646 87,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015 2016 a	14 713 12 693 86,3	943 907 96,2	2 511 2 109 84,0	11 259 9 677 85,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2015 2016 a	6 329 5 133 81,1	461 451 97,8	1 088 884 81,3	4 780 3 798 79,5
choroby układu trawiennego	2015 2016 a	3 184 2 770 87,0	163 160 98,2	942 825 87,6	2 079 1 785 85,9
choroby oka i przydatków oka	2015 2016 a	4 298 3 513 81,7	684 631 92,3	1 139 993 87,2	2 475 1 889 76,3
choroby układu moczowo-płciowego	2015 2016 a	2 762 2 417 87,5	494 411 83,2	1 285 1 129 87,9	983 877 89,2

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**TABL. 30 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG WYBRANYCH
GRUP CHOROBOWYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Stopień niezdolności do pracy:			Średni wiek w latach
		całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowita niezdolność do pracy	częściowa niezdolność do pracy	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	53,9
w tym:					
nowotwory	10,5	26,6	16,8	5,3	54,9
zaburzenia psychiczne	20,0	12,7	26,6	18,9	51,6
choroby układu nerwowego	9,1	13,7	6,9	9,0	52,0
choroby układu krążenia	20,1	18,2	20,0	20,5	57,2
choroby układu oddechowego	3,3	1,5	2,3	4,0	57,0
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	15,9	3,9	8,1	21,0	54,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	7,3	4,4	5,1	8,6	50,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2,9	2,2	2,1	3,4	54,0
choroby układu trawiennego	1,6	0,8	2,0	1,6	51,8
choroby oka i przydatków oka	2,0	3,0	2,4	1,7	52,8
choroby układu moczowo-płciowego	1,4	2,0	2,7	0,8	51,2

**/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

W wyniku analizy okresu ważności wydanych orzeczeń ponownych ustalono, że w 86,5% przypadków orzeczenia wydane zostały na czas określony i w stosunku do 2015 r. ich udział zmniejszył się o 1,0 punkt procentowy - tabl. 31.

W zależności od orzeczonego stopnia niezdolności do pracy odsetek orzeczeń bezterminowych wynosił (tabl. 32):

- w przypadku całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji - 15,2%,
- w przypadku całkowitej niezdolności do pracy - 14,5%,
- w przypadku częściowej niezdolności do pracy - 12,9%.

Na długość okresu ważności orzeczenia istotny wpływ ma rodzaj choroby powodującej niezdolność do pracy. Rozpatrując poszczególne choroby według okresu ważności orzeczeń obserwujemy, że największy odsetek orzeczeń bezterminowych występuje wśród osób z chorobami oka i przydatków oka – 21,1%, z chorobami układu oddechowego - 19,8% i chorobami układu krążenia – 15,7%. Najwyższy odsetek osób, którym orzeczono niezdolność do pracy na czas określony występuje głównie wśród rencistów, u których wystąpiły choroby układu trawiennego, choroby układu moczowo-płciowego i nowotwory.

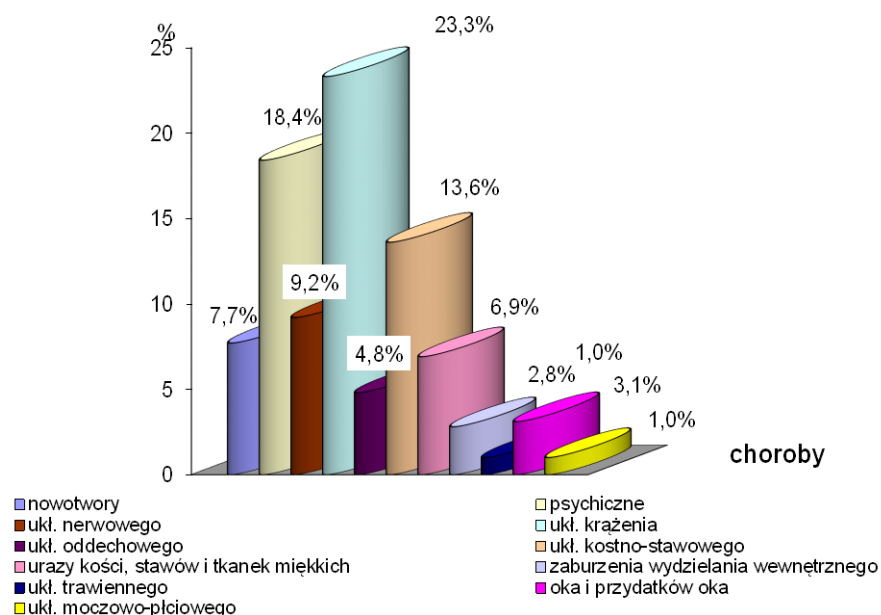
TABL. 31 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA TEJ NIEZDOLNOŚCI ORAZ JEJ PRZYCZYŃ CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Liczba	Orzeczenie wydane na czas określony							bezterminowo	nieustalony okres**/
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 miesięcy i więcej		
OGÓŁEM	174 914	438	5 238	4 913	14 621	31 284	43 318	51 331	23 659	112
w tym:										
nowotwory	18 447	70	497	604	2 772	5 637	4 132	2 884	1 830	21
zaburzenia psychiczne	34 983	56	501	396	1 990	4 827	9 642	13 195	4 359	17
choroby układu nerwowego	15 838	27	319	338	1 089	2 511	4 062	5 320	2 166	6
choroby układu krążenia	35 141	92	939	777	2 703	5 972	8 988	10 134	5 518	18
choroby układu oddechowego	5 712	12	140	118	280	769	1 510	1 749	1 129	5
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	27 805	88	1 600	1 507	2 731	5 540	6 472	6 634	3 217	16
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	12 693	49	752	695	1 267	2 190	2 648	3 446	1 633	13
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	5 133	7	78	68	368	824	1 388	1 737	663	-
choroby układu trawiennego	2 770	9	91	91	323	631	717	679	227	2
choroby oka i przydatków oka	3 513	4	26	31	128	379	798	1 403	742	2
choroby układu moczowo-płciowego	2 417	7	38	42	157	376	679	876	242	-

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 12 Struktura orzeczeń ponownych*/ z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wydanych bezterminowo według wybranych grup chorobowych

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 32 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Okres ważności orzeczeń	Liczba	Orzeczenia ustalające:		
		całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	174 914	20 695	41 583	112 636
z tego wydane na				
do 12 miesięcy	25 210	3 321	4 552	17 337
13 – 24 miesięcy	31 284	4 755	7 383	19 146
25 –36 miesięcy	43 318	4 154	10 180	28 984
37 miesięcy i więcej	51 331	5 306	13 402	32 623
bezterminowe	23 659	3 140	6 016	14 503
nieustalony okres*/	112	19	50	43

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**TABL. 33 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY ORAZ PRZEWIDYWANEGO OKRESU
JEJ TRWANIA W 2014 ROKU**

Okres ważności orzeczeń	Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
		całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	100,0	11,8	23,8	64,4
z tego wydane na okres:				
do 12 miesięcy	100,0	13,2	18,0	68,8
13 – 24 miesięcy	100,0	15,2	23,6	61,2
25 – 36 miesięcy	100,0	9,6	23,5	66,9
37 miesięcy i więcej	100,0	10,3	26,1	63,6
bezterminowe	100,0	13,3	25,4	61,3
nieustalony okres**/	100,0	17,0	44,6	38,4
Przeciętny okres***/ niezdolności do pracy	25,6	24,2	26,7	25,4

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

***/ przeciętny okres niezdolności do pracy liczony bez orzeczeń bezterminowych i orzeczeń o nieustalonym okresie

5. ORZECZENIA PONOWNE UPRAWNIAJĄCE DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WYDANE W 2016 ROKU

W 2016 r. orzeczenia ponowne lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało – 76,2 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba zwiększyła się o 5,5 tys., tj. o 7,8%. Ponowne ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego z reguły jest przedłużeniem orzeczenia pierwszorazowego tego świadczenia, dlatego też udział głównych grup chorobowych z tytułu których przyznano świadczenie rzadko ulega zmianie.

Największy udział uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzekano ponownie w związku z chorobami układu kostno-stawowego i mięśniowego - 30,1%, z zaburzeniami psychicznymi – 17,6% oraz z urazami kości, stawów i tkanek miękkich – 16,9%. W dalszej kolejności uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego przyznawano w związku z chorobami układu krążenia – 9,7%, z chorobami układu nerwowego - 9,2% i nowotworami – 5,9%. W przypadku badanych mężczyzn główną przyczyną orzekania świadczenia rehabilitacyjnego były choroby układu kostno-stawowego – 30,0% ogółu orzeczeń wydanych mężczyznom, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 22,6% oraz choroby układu krążenia – 13,7%. Wśród kobiet były to choroby układu kostno-stawowego – 30,2%, zaburzenia psychiczne – 25,3%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 10,8% oraz choroby układu nerwowego – 9,9%.

Strukturę procentową orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydanych przez lekarzy orzeczników w ramach badań ponownych według wybranych grup chorobowych i płci zawiera tabl. 34 i rys. 13.

Średni wiek osób, którym ustalono ponownie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 47,8 roku (mężczyźni – 48,6 roku, kobiety – 46,9 roku). Z uwagi na to, że jest to często kontynuacja uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzeczonego po raz pierwszy, średni wiek tej grupy badanych jest wyższy o blisko rok od średniego wieku osób z orzeczeniem pierwszorazowym uprawniającym do świadczenia rehabilitacyjnego. Osoby w wieku 40 – 59 lat stanowiły 65,0% ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego (tabl. 36).

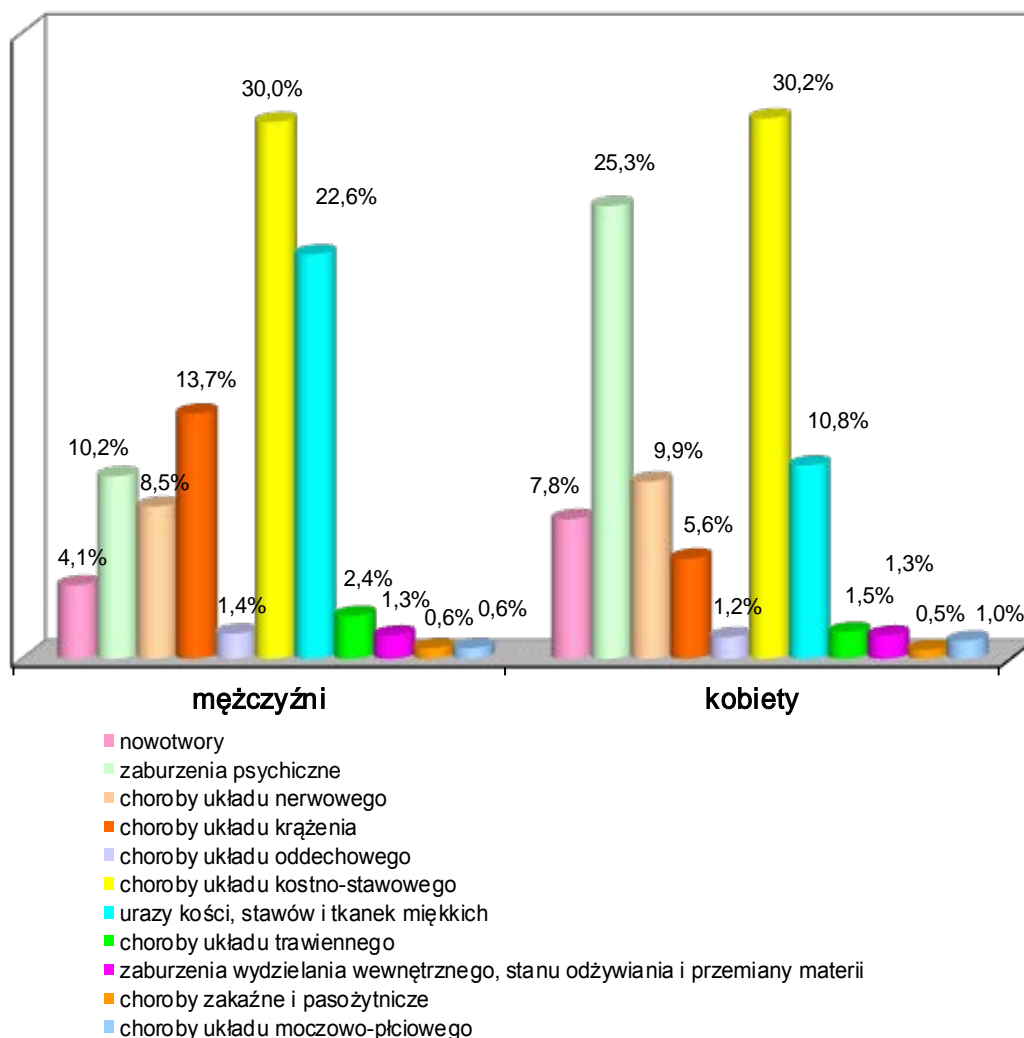
Najmłodsi badani, to świadczeniobiorcy z urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Ich średni wiek wynosił 44,6 roku. Najstarsi zaś, to ubezpieczeni z chorobami układu krążenia – w średnim wieku 53,1 roku.

TABL. 34 ORZECZENIA PONOWNE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PŁCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	76 213	100,0	39 199	100,0	36 998	100,0	16	100,0
w tym:								
nowotwory	4 514	5,9	1 621	4,1	2 884	7,8	9	56,3
zaburzenia psychiczne	13 376	17,6	4 016	10,2	9 359	25,3	1	6,3
choroby układu nerwowego	6 980	9,2	3 328	8,5	3 652	9,9	-	-
choroby układu krążenia	7 414	9,7	5 358	13,7	2 054	5,6	2	12,5
choroby układu oddechowego	978	1,3	538	1,4	440	1,2	-	-
choroby układu trawiennego	1 504	2,0	937	2,4	565	1,5	2	12,5
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	22 910	30,1	11 751	30,0	11 159	30,2	-	-
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	12 842	16,9	8 853	22,6	3 989	10,8	-	-
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	988	1,3	502	1,3	486	1,3	-	-
choroby zakaźne i pasożytnicze	410	0,5	233	0,6	177	0,5	-	-
choroby oka i przydatków oka	465	0,6	302	0,8	163	0,4	-	-
choroby układu moczowo-płciowego	630	0,8	243	0,6	387	1,0	-	-

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 13 **Struktura orzeczeń ponownych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych i płci**

Przeciętny okres ważności orzeczenia o niezdolności do pracy dla osób badanych ponownie i uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 3,9 miesiące i był krótszy od okresu niezdolności do pracy w przypadku orzeczeń pierwszorazowych o blisko miesiąc. W ponad 96% przypadków orzeczenia ponowne uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydawane były na okres do 6 miesięcy.

Orzeczenia o najdłuższym okresie, tj. 10 - 12 miesięcy najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby nowotworowe - 26,7% oraz choroby układu kostno-stawowego i urazy kości, stawów i tkanek miękkich po - 19,1% – tabl. 38.

**TABL. 35 ORZECZENIA PONOWNE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO W LATACH 2014-2015
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe a – okres poprzedni = 100		Liczba	Mężczyźni	Kobiety	Nieustalona płeć*/
OGÓŁEM	2015	70 707	37 010	33 684	13
	2016	76 213	39 199	36 998	16
	a	107,8	105,9	109,8	123,1
w tym:					
nowotwory	2015	3 780	1 368	2 405	7
	2016	4 514	1 621	2 884	9
	a	119,4	118,5	119,9	128,6
zaburzenia psychiczne	2015	12 663	3 952	8 710	1
	2016	13 376	4 016	9 359	1
	a	105,6	101,6	107,5	100,0
choroby układu nerwowego	2015	6 252	3 027	3 225	-
	2016	6 980	3 328	3 652	-
	a	111,6	109,9	113,2	x
choroby układu krążenia	2015	6 971	5 163	1 807	1
	2016	7 414	5 358	2 054	2
	a	106,4	103,8	113,7	200,0
choroby układu oddechowego	2015	950	513	437	-
	2016	978	538	440	-
	a	102,9	104,9	100,7	x
choroby układu trawiennego	2015	1 374	889	484	1
	2016	1 504	937	565	2
	a	109,5	105,4	116,7	200,0
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	2015	21 149	10 933	10 215	1
	2016	22 910	11 751	11 159	-
	a	108,3	107,5	109,2	x
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2015	12 273	8 570	3 702	1
	2016	12 842	8 853	3 989	-
	a	104,6	103,3	107,8	x
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2015	960	517	443	-
	2016	988	502	486	-
	a	102,9	97,1	109,7	x
choroby zakaźne i pasożytnicze	2015	405	203	202	-
	2016	410	233	177	-
	a	101,2	114,8	87,6	x
choroby oka i przydatków oka	2015	434	273	161	-
	2016	465	302	163	-
	a	107,1	110,6	101,2	x
choroby układu moczowo- płciowego	2015	582	234	348	-
	2016	630	243	387	-
	a	108,2	103,8	111,2	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

*Orzeczenia ponowne
Świadczenie rehabilitacyjne*

**TABL. 36 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH
ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							nieus- talony wiek*/	średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,1	6,0	17,8	25,5	39,5	10,3	0,8	0,0	47,8
w tym:										
nowotwory	100,0	-	3,9	14,3	26,6	43,0	10,7	1,3	0,2	49,0
zaburzenia psychiczne	100,0	0,0	5,5	22,0	29,2	36,9	6,0	0,4	0,0	46,3
choroby układu nerwowego	100,0	0,0	4,1	20,3	27,9	38,1	8,8	0,8	-	47,5
choroby układu krążenia	100,0	0,0	1,5	6,5	19,1	51,2	19,8	1,9	0,0	53,1
choroby układu oddechowego	100,0	-	3,1	12,3	22,5	45,1	15,6	1,4	-	50,7
choroby układu trawienia	100,0	0,1	5,1	19,4	27,7	37,5	9,6	0,5	0,1	47,3
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	100,0	0,0	4,6	15,7	25,3	42,1	11,5	0,8	-	48,8
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,3	12,6	22,3	24,6	31,2	8,4	0,6	-	44,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	3,0	16,5	27,4	43,0	9,3	0,8	-	48,6
choroby zakaźne i pasożytnicze	100,0	-	5,9	21,5	24,4	37,3	10,2	0,7	-	47,2
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	8,6	13,8	24,1	37,4	14,6	1,5	-	48,7
choroby układu moczowo- płciowego	100,0	-	6,5	19,7	25,7	36,5	11,1	0,5	-	47,2

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 37 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:				Przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	
OGÓŁEM	100,0	44,1	52,5	3,2	0,2	3,9
w tym:						
nowotwory	100,0	23,5	71,6	4,1	0,8	4,9
zaburzenia psychiczne	100,0	48,3	49,5	2,1	0,1	3,8
choroby układu nerwowego	100,0	42,7	53,6	3,5	0,2	4,0
choroby układu krążenia	100,0	35,0	60,9	3,9	0,2	4,4
choroby układu oddechowego	100,0	42,7	53,6	3,5	0,2	4,0
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	45,5	50,8	3,6	0,1	3,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	48,9	48,5	2,4	0,2	3,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	41,6	54,6	3,7	0,1	4,1
choroby układu trawiennego	100,0	49,7	47,6	2,7	-	3,8
choroby oka i przydatków oka	100,0	41,1	54,4	4,3	0,2	4,3
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	53,0	44,1	2,7	0,2	3,7

TABL. 38 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:			
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
nowotwory	5,9	3,2	8,1	7,6	26,7
zaburzenia psychiczne	17,6	19,2	16,6	11,3	7,6
choroby układu nerwowego	9,2	8,9	9,4	10,1	7,6
choroby układu krążenia	9,7	7,7	11,3	11,9	11,5
choroby układu oddechowego	1,3	1,2	1,3	1,4	1,5
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	30,1	31,0	29,1	33,7	19,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	16,9	18,7	15,6	12,9	19,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,3	1,2	1,3	1,5	0,8
choroby układu trawiennego	2,0	2,2	1,8	1,7	-
choroby oka i przydatków oka	0,6	0,6	0,6	0,8	0,8
choroby układu moczowo-płciowego	0,8	1,0	0,7	0,7	0,8

Podobnie jak w roku poprzednim, największą liczbę orzeczeń przyznających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano: w województwie śląskim – 15,2% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim - 12,6% oraz łódzkim - 10,5%, a najmniejszą w województwie opolskim – 1,7% i podlaskim – 2,0% (tabl. 39).

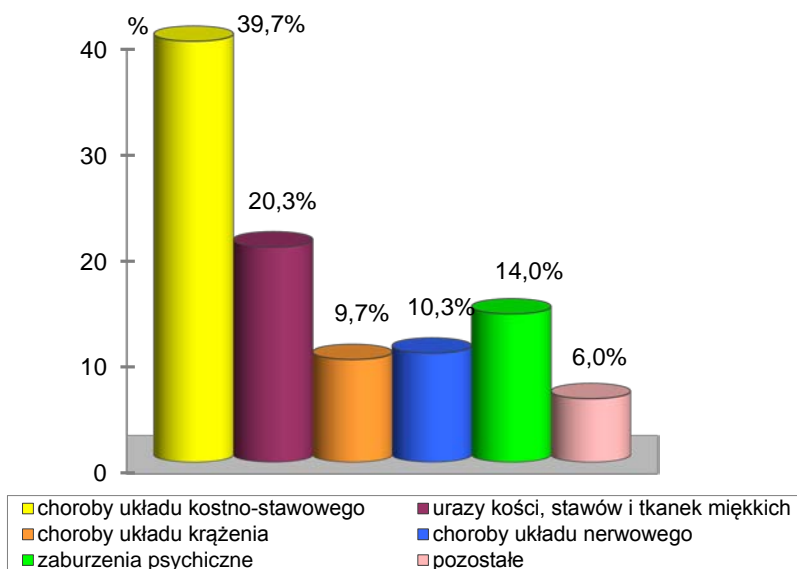
TABL. 39 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH UPRAWNIAJĄCYCH DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia
OGÓLEM	100,0
Dolnośląskie	6,8
Kujawsko-pomorskie	6,1
Lubelskie	4,2
Lubuskie	2,1
Łódzkie	10,5
Małopolskie	7,1
Mazowieckie	12,6
Opolskie	1,7
Podkarpackie	3,5
Podlaskie	2,0
Pomorskie	7,8
Śląskie	15,2
Świętokrzyskie	3,5
Warmińsko-mazurskie	3,5
Wielkopolskie	9,5
Zachodniopomorskie	3,9

W 2016 r. na 76,2 tys. orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano 10,1 tys., tj. 13,3% orzeczeń ponownych z jednoczesnym ustaleniem potrzeby rehabilitacji leczniczej.

W tej grupie osób, podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych ustalających uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego, w 60,0% przypadków konieczność rehabilitacji leczniczej orzeczono w związku z chorobami układu kostno-stawowego oraz urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Strukturę orzeczeń według grup chorobowych, które wiązały się z potrzebą przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej przedstawia rys. 14.

Rys. 14 Struktura orzeczeń ponownych ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej uprawnionym do świadczenia rehabilitacyjnego według grup chorobowych

6. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ W 2016 R.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 czerwca 2003 r. (Dz. U. 2013 poz. 982) nakładającą na Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązek orzekania w sprawach o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, przyznawania oraz wypłacania tego świadczenia - renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej, której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy z powodu naruszenia organizmu powstałego:

- przed ukończeniem 18 roku życia,
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia,
- w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Renta socjalna przysługuje również gdy całkowita niezdolność do pracy spowodowana naruszeniem sprawności organizmu powstała w późniejszym okresie, jednak samo naruszenie sprawności organizmu powstało przed ukończeniem 18 roku lub w trakcie nauki przed 25 rokiem życia lub w trakcie odbywania studiów doktoranckich czy aspirantury naukowej.

Osobie całkowicie niezdolnej do pracy przysługuje:

- renta socjalna stała - jeżeli niezdolność do pracy jest trwała,
- renta socjalna okresowa - jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa.

W 2016 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 37,3 tys. (o 11,6% mniej niż w 2015 r.) orzeczeń pierwszorazowych i ponownych osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, co stanowiło 3,2% ogółu orzeczeń wydanych w omawianym roku. Udział orzeczeń pierwszorazowych wydanych ubiegającym się o rentę socjalną wynosił 34,9%, a ponownych 65,1%.

Z ogólnej liczby 37,3 tys. poddanych badaniu - 29,5 tys. osób, tj. 79,2% uznano za całkowicie niezdolne do pracy, a w stosunku do 7,7 tys., tj. 20,7% lekarze orzecznicy orzekli, brak całkowitej niezdolności do pracy (tabl. 40, rys.15).

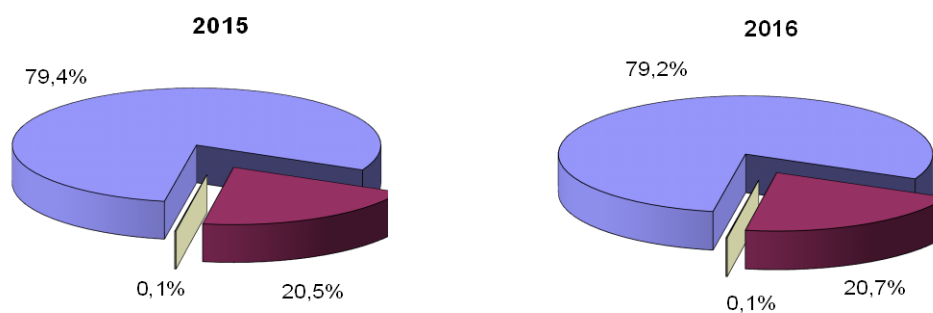
Orzeczenia negatywne częściej orzekano w stosunku do osób badanych po raz pierwszy, gdyż brak całkowitej niezdolności do pracy stwierdzono u 33,7% badanych, natomiast wśród badanych ponownie było to 13,8% przypadków.

TABL. 40 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ LATACH 2015-2016

Stopień niezdolności do pracy a – rok poprzedni = 100		Ogółem		Orzeczenia w sprawie renty socjalnej:			
		liczba	w odsetkach	pierwszorazowe		ponowne	
				liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	2015	42 178	100,0	14 209	100,0	27 969	100,0
	2016	37 276	100,0	13 003	100,0	24 273	100,0
	a	88,4	x	91,5	x	96,8	x
z tego ustalające:							
całkowitą niezdolność do pracy	2015	33 507	79,4	9 450	66,5	24 057	86,0
	2016	29 528	79,2	8 613	66,2	20 915	86,2
	a	97,1	x	96,7	x	97,3	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2015	8 644	20,5	4 743	33,4	3 901	14,0
	2016	7 724	20,7	4 380	33,7	3 344	13,8
	a	85,6	x	84,5	x	87,1	x
nieustalona ocena*/	2015	27	0,1	16	0,1	11	0,0
	2016	24	0,1	10	0,1	14	0,0
	a	40,3	x	47,1	x	33,3	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 15 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną

Orzeczenia, w których ustalono:

- całkowitą niezdolność do pracy
- brak niezdolności do pracy
- nieustalona ocena

**TABL 41 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM
UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG PŁCI
I STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY**

Stopień niezdolności	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płęć*/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓLEM	37 276	100,0	20 898	56,1	16 357	43,9	21	0,0
z tego ustalające:								
całkowiłą niezdolność do pracy	29 528	100,0	16 971	57,5	12 536	42,4	21	0,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	7 724	100,0	3 912	50,6	3 812	49,4	-	-
nieustalona ocena*/	24	100,0	15	62,5	9	37,5	-	-
Orzeczenia pierwszorazowe	13 003	100,0	7 294	56,1	5 696	43,8	13	0,1
z tego ustalające:								
całkowiłą niezdolność do pracy	8 613	100,0	5 070	58,9	3 530	41,0	13	0,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	4 380	100,0	2 217	50,6	2 163	49,4	-	-
nieustalona ocena*/	10	100,0	7	70,0	3	30,0	-	-
Orzeczenia ponowne	24 273	100,0	13 604	56,1	10 661	43,9	8	0,0
z tego ustalające:								
całkowiłą niezdolność do pracy	20 915	100,0	11 901	56,9	9 006	43,1	8	0,0
brak całkowitej niezdolności do pracy	3 344	100,0	1 695	50,7	1 649	49,3	-	-
nieustalona ocena*/	14	100,0	8	57,1	6	42,9	-	-

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Średni wiek osób badanych po raz pierwszy, którym ustalono całkowitą niezdolność do pracy, czyli uprawnienie do renty socjalnej, wynosił podobnie jak w roku poprzednim 22,5 roku (mężczyźni – 22,2 roku, kobiety – 22,9 roku).

W 2016 r. największą liczbę orzeczeń w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej wydano w województwie mazowieckim - 11,7%, śląskim - 10,2%, wielkopolskim - 9,2% i lubelskim – 8,6%, najmniejszą natomiast w województwie opolskim – 1,4% i podlaskim – 2,5% (tabl. 42).

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną były: zaburzenia psychiczne - 62,2% orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz choroby układu nerwowego - 11,6%. Relatywnie duży odsetek orzeczeń (5,4%) wydano na skutek wad rozwojowych wrodzonych (tabl. 43, rys. 15).

TABL. 42 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH I PONOWNYCH USTALAJĄCYCH NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANYCH OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia w sprawach o rentę socjalną
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,0
Kujawsko-pomorskie	7,9
Lubelskie	8,6
Lubuskie	3,2
Łódzkie	5,5
Małopolskie	8,4
Mazowieckie	11,7
Opolskie	1,4
Podkarpackie	6,4
Podlaskie	2,5
Pomorskie	5,4
Śląskie	10,2
Świętokrzyskie	4,4
Warmińsko-mazurskie	3,4
Wielkopolskie	9,2
Zachodniopomorskie	4,8

Rys. 16 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych ustalających całkowitą niezdolność do pracy wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według województw

* liczba województw

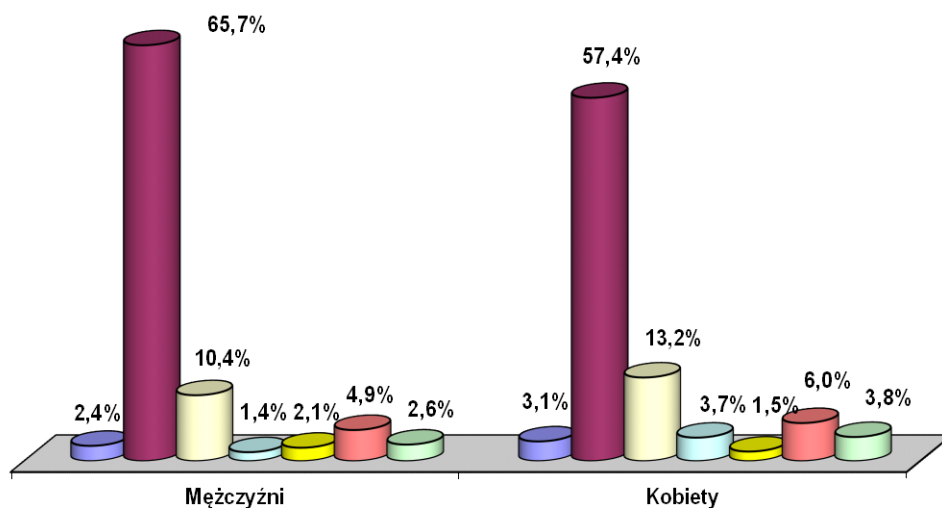
TABL. 43 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	29 528	100,0	8 613	100,0	20 915	100,0
w tym:						
nowotwory	810	2,7	354	4,1	456	2,2
zaburzenia psychiczne	18 355	62,2	4 754	55,2	13 601	65,0
choroby układu nerwowego	3 419	11,6	1 205	14,0	2 214	10,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	707	2,4	162	1,9	545	2,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	553	1,9	175	2,0	378	1,8
wady rozwojowe wrodzone	1 588	5,4	789	9,2	799	3,8
choroby oka i przydatków oka	917	3,1	262	3,0	655	3,1
MĘŻCZYŹNI	16 971	100,0	5 070	100,0	11 901	100,0
w tym:						
nowotwory	413	2,4	176	3,5	237	2,0
zaburzenia psychiczne	11 151	65,7	2 995	59,0	8 156	68,5
choroby układu nerwowego	1 764	10,4	628	12,4	1 136	9,5
choroby układu kostno-stawowego mięśniowego	242	1,4	64	1,3	178	1,5
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	359	2,1	118	2,3	241	2,0
wady rozwojowe wrodzone	833	4,9	435	8,6	398	3,3
choroby oka i przydatków oka	440	2,6	124	2,4	316	2,7
KOBIETY	12 536	100,0	3 530	100,0	9 006	100,0
w tym:						
nowotwory	389	3,1	173	4,9	216	2,4
zaburzenia psychiczne	7 195	57,4	1 754	49,7	5 441	60,4
choroby układu nerwowego	1 653	13,2	576	16,3	1 077	12,0
choroby układu kostno-stawowego mięśniowego	465	3,7	98	2,8	367	4,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	193	1,5	56	1,6	137	1,5
wady rozwojowe wrodzone	755	6,0	354	10,0	401	4,5
choroby oka i przydatków oka	477	3,8	138	3,9	339	3,8

TABL. 43 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH (dok.)

Grupy chorobowe	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
NIEUSTALONA PŁEĆ	21	100,0	13	100,0	8	100,0
w tym:						
nowotwory	8	38,1	5	38,5	3	37,5
zaburzenia psychiczne	9	42,9	5	38,5	4	50,0
choroby układu nerwowego	2	9,5	1	7,7	1	12,5
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	-	-	-	-	-	-
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	1	4,8	1	7,7	-	-
wady rozwojowe wrodzone	-	-	-	-	-	-
choroby oka i przydatków oka	-	-	-	-	-	-

Rys. 15 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych ustalających niezdolność do pracy wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według wybranych grup chorobowych

■ nowotwory	■ zaburzenia psychiczne	□ choroby układu nerwowego
□ choroby układu kostno-stawowego	■ urazy kości, stawów i tkanek miękkich	■ wady rozwojowe wrodzone
■ choroby oka i przydatków oka		

Analiza okresu ważności wydanych orzeczeń w sprawie renty socjalnej pozwala zauważyć, że 41,8% badanych otrzymało orzeczenie, w którym przewidywany okres trwania niezdolności do pracy wynosił 37 miesięcy i więcej. Na okres od 13 do 36 miesięcy wydano 34,6%, a orzeczeń bezterminowych – 18,0%.

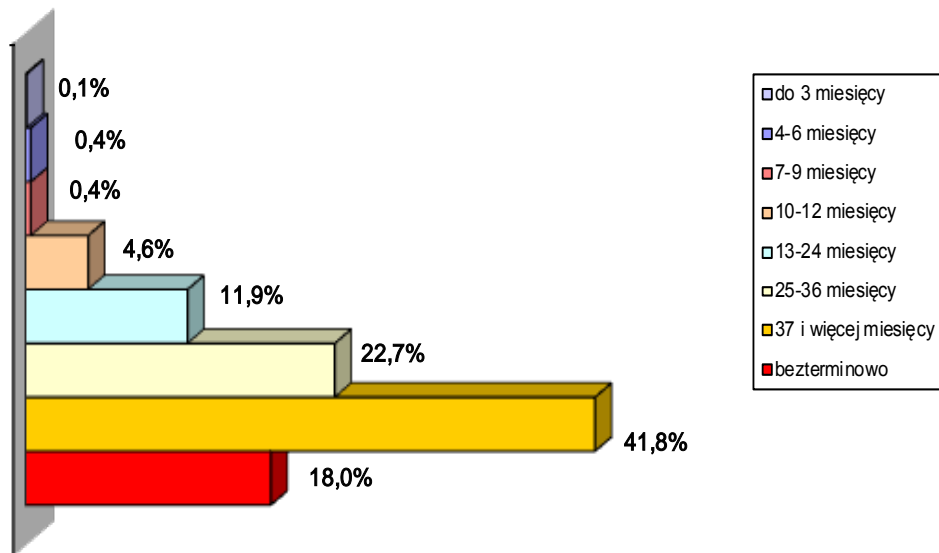
Dane liczbowe i struktury orzeczeń pierwszorazowych i ponownych wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy przedstawia tabl. 44 i rys. 16.

TABL. 44 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Okres ważności	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	29 528	100,0	8 613	100,0	20 915	100,0
z tego wydane na okres:						
do 3 miesięcy	23	0,1	10	0,1	13	0,1
4 – 6 miesięcy	129	0,4	42	0,5	87	0,4
7 – 9 miesięcy	123	0,4	52	0,6	71	0,3
10 – 12 miesiecy	1 358	4,6	650	7,5	708	3,4
13 – 24 miesięcy	3 525	11,9	1 430	16,6	2 095	10,0
25 – 36 miesięcy	6 706	22,7	1 589	18,5	5 117	24,5
37 miesięcy i więcej	12 325	41,8	2 266	26,3	10 059	48,1
bezterminowo	5 314	18,0	2 567	29,8	2 747	13,1
nieustalony okres*/	25	0,1	7	0,1	18	0,1

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 16 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy według przewidywanego okresu trwania niezdolności

PODSUMOWANIE

W 2016 roku lekarze orzecznicy ZUS wydali 1 145,0 tys. orzeczeń, tj. o 2,7% mniej niż w roku poprzednim. Z tej liczby, orzeczenia wydane osobom ubiegającym się po raz pierwszy o świadczenie rentowe stanowiły 15,3 %, a orzeczenia wydane w wyniku badań ponownych w sprawach rentowych - 25,7%. Liczba orzeczeń pierwszorazowych, w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosła o 2,7% i wynosiła 175,3 tys., a orzeczeń ponownych spadła o 9,6% i wyniosła 294,0 tys.

Spśród orzeczeń pierwszorazowych rentowych największą grupę (102,7 tys., tj. 58,6%) stanowiły orzeczenia wydane osobom, którym przyznano uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego. Liczba tych orzeczeń w porównaniu z rokiem 2015 wzrosła o 5,6%.

Od szeregu lat, w przypadku orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych, powstawanie niezdolności do pracy powodowały najczęściej choroby związane z ogólnym stanem zdrowia. W 2016 r. były to nowotwory - 24,1% ogółu orzeczeń, choroby układu krążenia - 19,6%, choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego - 14,4%, zaburzenia psychiczne - 11,6%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich - 7,3% oraz choroby układu nerwowego - 7,5%. Wymienione choroby były przyczyną wydania łącznie 84,5% ogółu orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych ustalających niezdolność do pracy.

Średni wiek osób badanych w 2016 r., którym orzeczono niezdolność do pracy w sprawach rentowych wynosił 52,5 roku (mężczyźni - 53,7 roku, kobiety - 50,4 roku). W porównaniu do roku poprzedniego był niższy - średnio o 1 rok i 5 miesięcy.

Przeciętny okres ważności orzeczeń pierwszorazowych wydanych w 2016 r. ustalających niezdolność do pracy wynosił 17,7 miesiąca i w porównaniu do roku poprzedniego był dłuższy - średnio o 40 dni. Orzeczenia wydawane na okres do dwóch lat stanowiły blisko 70% ogółu orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy.

W 2016 r. orzeczenia bezterminowe stanowiły 9,1% ogólnej liczby orzeczeń pierwszorazowych o niezdolności do pracy i były wydawane częściej niż w roku poprzednim. W 2015 r. odsetek takich orzeczeń wynosił 8,0%.

Przeciętny okres niezdolności do pracy dla osób uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,8 miesiąca. Orzeczenia o najdłuższym okresie, tj. 10 - 12 miesięcy najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby nowotworowe (57,8%) i choroby układu krążenia (11,5%).

Średni wiek osób, którym ustalono uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 46,8 roku (w przypadku mężczyzn - 47,9 roku, w przypadku kobiet - 45,7 roku) i w porównaniu do roku poprzedniego wzrósł o 2,5 miesiąca. Osoby w wieku 40 - 59 lat stanowiły 61,5% ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego.

W 2016 r. liczba wydanych orzeczeń ponownych, w porównaniu do roku poprzedniego (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, jego braku oraz orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego), zmalała o 15,2% i wynosiła 203,6 tys. Z tej liczby w przypadku 174,9 tys. osób (85,9%) badanych ponownie wydano orzeczenia ustalające niezdolność do pracy.

Średni wiek osób badanych ponownie w 2016 r. (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, jego braku oraz orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego) wynosił 53,7 roku (mężczyźni - 55,0 roku, kobiety - 51,7 roku) i był wyższy w porównaniu do roku poprzedniego o 7 miesięcy.

W 2016 r. orzeczenia ponowne lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało – 76,2 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba zwiększyła się o 5,5 tys., tj. o 7,8%.

Średni wiek osób, którym ustalono ponownie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 47,8 roku (mężczyźni – 48,6 roku, kobiety – 46,9 roku). Z uwagi na to, że jest to często kontynuacja uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzeczonego po raz pierwszy, średni wiek tej grupy badanych jest wyższy o kilka miesięcy od średniego wieku osób z orzeczeniem pierwszorazowym uprawniającym do świadczenia rehabilitacyjnego.

Przeciętny okres ważności orzeczenia o niezdolności do pracy dla osób badanych ponownie i uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 3,9 miesiąca i był krótszy od okresu niezdolności do pracy w przypadku orzeczeń pierwszorazowych o blisko 1 miesiąc.

W 2016 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 37,3 tys. (o 11,6% mniej niż w 2015 r.) orzeczeń pierwszorazowych i ponownych osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, co stanowiło 3,2% ogółu orzeczeń wydanych w omawianym roku. Udział orzeczeń pierwszorazowych wydanych ubiegającym się o rentę socjalną wynosił 34,9%, a ponownych 65,1%.

Z ogólnej liczby 37,3 tys. poddanych badaniu - 29,5 tys. osób, tj. 79,2% uznano za całkowicie niezdolne do pracy, a w stosunku do 7,7 tys., tj. 20,7% lekarze orzecznicy orzekli, brak całkowitej niezdolności do pracy

Średni wiek osób badanych po raz pierwszy, którym ustalono całkowitą niezdolność do pracy, czyli uprawnienie do renty socjalnej, wynosił 22,5 roku (mężczyźni – 22,2 roku, kobiety – 22,9 roku) i w porównaniu z rokiem 2015 był wyższy średnio o 1 miesiąc.

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną były: zaburzenia psychiczne – 62,2% orzeczeń w sprawie renty socjalnej, choroby układu nerwowego - 11,6% oraz wady rozwojowe wrodzone - 5,4%.